ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ

ΥΠΟ ΧΡ. Ν. ΠΕΤΡΟΥ ΜΕΣΟΓΕΙΤΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΥΒΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ

ΥΠΟ ΧΡ.Ν. ΠΕΤΡΟΥ - ΜΕΣΟΓΕΙΤΟΥ

I

Τό δημοσιευόμενον ἐνταῦθα ἐπίγραφον τεμάχιον (Εἰκ.1) δέν εἶνα γνωστόν, ἀπό ποῦ ἀκριβέστερον προέρχεται. Κατά πληροφορίαν τοῦ φύλακος τῶν ἀρχαιοτήτων Ἄργους Κ.Δράμαλη εἶχε παραδοθῆ εἰς τόν ἀποθανόντα Ἔφορον Μιχ. Πιτίδην ὑπό χωρικοῦ ἐκ τῶν παρακειμένων εἰς τό Ἡραῖον χωρίων, πιθανῶς τοῦ Χώνικα, εὑρετέν ἐντός χειμάρρου. Τήν ἐκ τοῦ Ἡραίου προέλευσίν του καθιστᾶ ἄλλως βεβαίαν τό εἶδος τοῦ λίθου καί πρό παντός τό περιεχόμενον τῆς ἐπιγραφῆς, ὡς θά γίνη φανερόν καί ἐκ τῆς κατωτέρω ἀναπτύξεώς της. Ἤδη ἀπόκειται ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ Συλλογῇ Ἄργους ἀνάριθμον.

Εἶναι τεμάχιον στήλης ὀρθοτριγωνικόν τερματιζόμενον μόνον εἰς τήν δεξιάν πλαγίαν πλευράν, ὅπου ὅμως εὐρεῖαι ἀποσχίσεις, ἐκτεινόμεναι ἐκ τοῦ κρασπέδου ταύτης πρός τήν ἐπίγραφον ἐπιφάνειαν, ἔχουν ἀρκετά γράμματα ἐξαφανίσει. Ἡ ὀπισθία ὄψις ἀνώμαλος, σφυροτυπής· ἡ ἐμπροσθία καλή, ὡς συνήθως. Λίθος εἶναι ὁ γνωστός καί ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιγραφῶν τοῦ Ἡραίου σκληρός φαιότερος τιτανόλιθος μέαραιάς λευκάς φλέβας 0,43 μ., μέγιστον πλάτ. ὁμοίως καί πάχ. 0,165. Τά γράμματα, μέμετρίαν ἐπιμέλειαν χαραγμένα, χεχουν ὕψ. 0,006-0,011 μ. φέρουν ἐλαφράς ἀκρεμόνας, ἄλλ' ὄχι πάντοτε. Τό Σ. οὔτε τελείως λοξόγραμμον οὔτε ὁριζοντιόγραμμον εἶναι. Τό δέ Α

---

1. Τό σχῆμα των γραμμάτων εἶναι αἰσθητῶς παλαιότερον τῆς δημοσιευθείσης ὑπό τοῦ Walter ἐν ÖJAeJ Th. ,14(1911).

(Ἀφορᾶ κύριον δεύτερα βλ. ἐν ἐπεξεργασίᾳ 1)

ἄλλοτε ἔχει τὴν διασφαλῆ γραμμὴν εἰθεῖαν καὶ ἄλλοτε τοξοειδῆ. Ἐκ τῆς ἐν γένει μορφῆς τῶν γραμμάτων δέν δύναται νὰ κατέλθῃ ἡ ἐπιγραφὴ κάτω τῶν μέσων τοῦ Β΄ π.Χ. αἰῶνος (1). Ἡ διάστιχος ἀπόστασις ποικίλει, ὄχι μεγαλυτέρα τῶν 0,006μ. ὁμοίως καὶ ἡ διαγράμματος, κυμαινομένη μεταξύ 0,003-0,004.

Τὸ ἀρχικὸν πλάτος τῆς στήλης δέν εἶναι εὔκολον νὰ ὁρισθῇ ἐπακριβῶς. Τὴν πρὸς τοῦτο βάσιν, κατὰ προσέγγισιν πάντοτε, παρέχουν οἱ τερματιζόμενοι κανονικῶς μέχρι τοῦ πέρατος τοῦ λίθου στίχοι 17 - 18. Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 16-ου π.Χ. θὰ ἐσυνεχίζετο βεβαίως τὸ ὄνομα Φιλοκρα/ΛΕΣ —, μὲ τὸ ὁποῖον τελειώνει ὁ προηγούμενος στίχος, ἀπὸ τοῦ πέρατος δὲ τῆς συνεχείας ταύτης μέχρι τῶν σωζομένων γραμμάτων — ΟΥ εἶναι ἐπόμενον νὰ ὑπῆρχε, συμφώνως πρὸς τὴν ἐν γένει οἰκονομίαν τῆς ἐπιγραφῆς, 1) τὸ ἔναρθρον πατρωνυμικὸν τοῦ ὀνόματος Φιλοκρα/ΛΕΣ —, 2) ἡ δήλωσις Α ἢ ἐν Ἄργει Κ, 3) ὄνομα κατ' ὀνομαστικήν, 4) τὸ συντομογράφημα ΓΑΕ καὶ 5) ὄνομα κατὰ γενικήν, τοῦ ὁποίου τὸ τέλος ἀποτελοῦν τὰ σωθέντα γράμματα — — Ο Υ. Νὰ ἐπαναλαμβάνοντο καὶ ἄλλην μίαν ἀκόμη φορὰν τὰ στοιχεῖα ταῦτα, δέν φαίνεται πιθανόν, διότι τὸ πλάτος τῆς στήλης θ' ἐπέβαινεν οὕτω ὑπέρμετρον. Ἀνάλογα πρέπει νὰ φαντασθῶμεν καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς κατονομασθέντας στίχους. Ἡ ὑποθετικὴ, ἀλλ' ἀναγκαία καὶ ἀσφαλής, ὡς νομίζω, συμπλήρωσις τοῦ 16 - 8 ἀπαιτεῖ χῶρον πρὸς

(1) Beibl. 146 παραπλησίας ἐπιγραφῆς τοῦ Ἡραίου, χρονολογουμένης εἰς τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ Β΄ π.Χ. αἰ. καὶ πιθανῶς εἰς τὸ ἔτος 114, ἐξ ἀφορμῆς οὐχὶ τοῦ Ζ Ζήνωνος, ἀλλὰ τοῦ Ξένωνος ὡς εἶναι ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις τοῦ ἀναφερομένου ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ὀνόματος. Περὶ τούτου ὅμως ἐκτενέστερος λόγος θὰ γίνῃ κατωτέρω.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΒΡΥΤΩΝ ΔΗΜΟΣ ΔΑΡΩΝΙΚΟΥ

ἀριστερά τῆς πλακός περίπου τόσον, ὅσος εἶναι καί ὁ περιέχων τά σωθέντα γράμματα τοῦ στίχου πρός δεξιά, ἤ κατά τι ὀλιγώτερον. Κατά ταῦτα ἕκαστος στίχος θά περιεῖχε συνολικῶς περί τά 70 γράμματα.

Αἱ εἰς τό τέλος μερικῶν στίχων κάθετοι κεραίαι δηλοῦν, ὅτι εἰς τό σημεῖον τοῦτο περατοῦται κανονικῶς καί ὁ λίθος.

Τό V = κενόν, vacat .

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

- -

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

II

Στίχ. 2. Πυρίδας καὶ ἐν τῷ κ[ο]ροισμῷ τῶν ὁρίων Ἐπιδαυρίων - Κορινθίων, ~~IG, IV I2~~ IG, IV I² 7140, χωρὶς νὰ ἀποκλείεται καὶ τὸ Εὐ]πυρίδας. Εὐπυρίδης ἐν ἐπιγραφῇ φλιασίας τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ~~IG, IV~~ IG, IV 449, πρβλ. καὶ Pape, Wörterb³ μετὰ τὸ ὄνομα ἴχνη τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ συντομογραφικοῦ Γ καὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἡμίσεως τοῦ ἐντὸς αὐτοῦ Λ.

Στίχ. 3. Τὸ Α ἐκ τῆς θέσεώς του εἶναι φανερόν, ὅτι ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ κατωτέρω ἐπανειλημμένως ἀπαντῶντος ΑΕ. Ἄγνωστον, ἂν τὸ σχῆμα του ὀφείλεται εἰς πλανεραν σύγχυσιν ἐκ τῆς μορφῆς τοῦ πολλάκις ἐπίσης ἀπαντῶντος Α ἢ εἰς τὴν συνειδητὴν πρόθεσιν τοῦ χαράκτου, ἀφοῦ μάλιστα διὰ τῆς παραλείψεως τοῦ Ε δὲν μεταβάλλεται ὁλόκληρος ἡ σημασιολογικὴ δύναμις τοῦ συντομογραφήματος (βλ. κατωτέρω). Ὁμοία εἶναι ἡ ἀποδοσίς του καὶ εἰς τὸν 4ον καὶ εἰς τὸν 5ον στίχον. Τὸ τοῦ 2ου δὲν ἐσώθησαν ἴχνη, διὰ νὰ κρίνωμεν. Ἐφεξῆς ἔχει τὴν κανονικὴν καὶ γνωστὴν καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιγραφῶν τῆς περιοχῆς μορφὴν ΑΕ, ἐξαιρέσει μόνον τοῦ 6ου καὶ 9ου στίχου, ὅπου τὸ Ε εἶναι ὄχι στρογγύλον, ἀλλ' εὐθύγραμμον, πιθανῶς κατὰ παραπλάνησιν ἐκ τοῦ συχνότατα καὶ ἀνεξαιρέτως ἀπαντῶντος ἐν τῇ ἐπιγραφῇ εὐθύγραμμου Ε.

Πρὸ τοῦ Α σώζεται κάτω ὁριζοντία γραμμή, ἀνήκουσα πιθανώτατα εἰς Σ.

Στίχ. 4. Τὰ ἴχνη τοῦ πρώτου σωζομένου γράμματος φαίνεται ν' ἀνήκουν εἰς Τ. Ῥῆσις. Pape³ ἐν λέξει Bechtel, Histor Personenn., 577.

Στίχ. 5. Ἡ πρὸ τοῦ Α κάτω γραμμὴ πιθανῶς λείψανον τοῦ γράμματος Σ.

φιλοκλῆς Ἀρμοδίου Ἀργεῖος ἀναφέρεται καὶ ἐν 16, IV 627 τιμηθεὶς κατὰ τὸν Β' π.Χ. αἰ. ὑπὸ τοῦ δήμου Ἐπιδαυρίων. Ἡ παράλειψις τοῦ πατρωνυμικοῦ τοῦ Φιλοκλέους εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφήν, καθὼς ἐπίσης ἡ μὴ διάσωσις τοῦ ἐπιτασσομένου χαρακτηριστικοῦ συντομογραφικοῦ συμβόλου ἐμποδίζει ν' ἀποφανθῶμεν, ἂν πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου.

Τὸ δεύτερον ὄνομα συνεπλήρωσα ὡς θυλικὸν δεχόμενος μᾶλλον, ὅτι πρόκειται περὶ συζυγικοῦ ζεύγους. Διὰ τὴν περίπτωσιν τῶν περισσοτέρων τοῦ ἑνὸς ἀπελευθερούντων κυρίων βλ. A. Calderini, La manomissione e la condizione dei liberti in Grecia (1908), σ. 181.

Στίχ. 6. Παραπλήσιον πρὸς τὸ θηλυκὸν ὑποκοριστικὸν Δάμεον ὑπῆρχε καὶ εἰς τὸν 13ον αἰῶνα. Ὅμοιον ὄνομα εἶναι γνωστὸν καὶ ἐξ ἄλλης τοῦ Ἄργους ἐπιγραφῆς παλαιοτέρων χρόνων, BCH, 32(1908) 237 στίχ. 15 καὶ ἄλλα αὐτόθι ὑποκοριζόμενα: Ἀρίστεον (στίχ. 14) καὶ Ὠφέλιον (22),[1] βλ. καὶ εἰς τὴν κατωτέρω ἀναδημοσιευομένην ἐπιγραφὴν τοῦ Walter Ἰούστιον (στίχ. 18) καὶ Νικάστιον (21).

Λυκόφρων, εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν ἐπιγραφὴν ἀπὸ τὸ Κουτσοπόδη, 16, IV 552$_5$ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπωλεσθέντος ἀναγλύφου τῆς Πυργέλας αὐτόθι, 631. πρβλ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀργειακῆς φρατρίας Λυκοφρονίδας, Vollgraff, BCH, 33(1909) 199 καὶ 194 καὶ Mnemosyne, 44(1916) 56 ἑξ. Baunack, Philologus 69(1910) 497 καὶ Guarducci R. Accad. Lincei (s. 6) 8(1938) 125.

Στίχ. 7. Μναῖς : Pape[3].

Στίχ. 8. Τὸ Ε. χωρὶς ἑνωτικὴν γραμμὴν μεταξὺ τῶν γωνιαζο-

1. Καὶς ὁ τονισμὸς τοῦ Vollgraff Δαμέον, Ἀριστέον, Ὠφέλιο

μένων σκελῶν του. Ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς στίχους 20 καὶ 22, ἴσως καὶ εἰς τὸν 25, ὅπου εἶναι σκιῶδες. Εἰς πᾶσας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις φέρει τὴν γραμμὴν ταύτην τοξοειδῆ ἢ εὐθεῖαν.

Στίχος 9. Τιμασικράτης καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Μεθάνων, 16, IV 8552

Στίχ. 10. Ἄλλος Ἀπολλώνιος ἐξ Ἄργους ὁ ἐν 16, IV 597, 6 Φοκοβούλα καὶ ἐν ἐπιγραφῇ Ἑρμιόνης, αὐτόθι 731 III, 9.

Μνασίων, αὐτόθι καὶ ἐν 16, IV I² ind.

Στίχ. 11. Ἴσως ἀνήκουν εἰς Ε τὰ ἴχνη τοῦ πρώτου σωζομένου γράμματος. Ἐπαγένης καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ Κουτσοπόδη, 16, IV 552. Σωστρατ [α, πρβλ. 16, IV Καὶ IV I² ind.

Στίχ. 12. Ἐσφαλμένως ἐχαράχθη Ε εἰς τὸ τέλος τοῦ φιλο - κλέο(ς) καὶ διπλοῦν Η εἰς τὸ Δαμοκράτης.

Στίχ. 13. Τὸ Σωτίων δὲν παρεδόθη ἐκ τῆς Ἀργολίδος ἢ τῶν γειτονικῶν περιοχῶν, οὔτε τὸ Νίκαια, ὅπερ ὡς ὄνομα δούλης ἀπαντᾶ ἐπίσης καὶ ἐν Ἀμφίσσῃ, Bechtel, Histor. Personenn 554, πρβλ. καὶ Pape³. Γνωστὸν ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου τὸ ἀρσενικὸν Νίκαιος, 16, IV I² ind.

Στίχ. 14. Μᾶλλον Ω παρὰ Ο εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα. Οὐσιώδης ἀνωμαλία εἰς τὸν στίχον τοῦτον εἶναι, ὅτι εἰς ὄνομα κατ' ἀονομαστικὴν ἀκολουθεῖ ἄλλο κατὰ γενικήν, χωρὶς τὴν παρεμβολὴν τοῦ συντομογραφήματος ΓΑΕ, ὡς συμβαίνει εἰς πᾶσας ἐνεξαιρέτως τὰς λοιπὰς περιπτώσεις τὰς διασωθείσας ἐπὶ τοῦ λίθου. Ἐπὶ πλέον δὲν ἐπακολουθεῖ εἰς τὴν γενικὴν ἡ εὐαφθορος κατὰ γενικὴν πατρωνυμικὴ δήλωσις. Φαίνεται, ὅτι ἐκ συγχύσεως ὁ τεχνίτης παρέλειψε τὸ ΓΑΕ καὶ συνέφυρεν ἐν συνεχείᾳ τὰς δύο γενικάς. Τείνω ν' ἀσπασθῶ περισσότερον τὴν εἰκασίαν ταύτην παρὰ τὴν ἀνακύπτουσαν ἐπίσης εὔλογον ὑποψίαν, ὅτι πιθανὸν ἐπεδιώχθη ν' ἀπλοποιηθῇ σκοπίμως ὁ φορ-

στικός τύπος διά τῆς παραλείψεως μόνης τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπελευθερωθέντος δούλου, ὡς θά ἴδωμεν καί κατωτέρω, καί τῆς γενικῆς, τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπελευθερώσαντος κυρίου του, χωρίς τήν προσθήκην τοῦ πατρονυμικοῦ. Ἀληθῶς τοιαύτη μεροναμένη σκόπιμος ἀξαίρεσις, ἥτις καταργεῖ τήν ὁμοιομορφίαν καί τήν λεκτικήν τάξιν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, φαίνεται καί ἐκ πρώτης ὄψεως δυσκολοπαράδεκτος.

Ἰάσωνα, ἀπελεύθερον κάποιου Καλλίκωνος γνωρίζομεν καί ἐκ τοῦ Ἀσκληιείου τῆς Ἐπιδαύρου, IG, IV I² 357. Τό ὄνομα καί τῆς ἄλλης ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς, αὐτόθι, 227.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

Ἐπικράτεια, ἐξ Ἄργους γνωστόν τό ἀρσενικόν Ἐπικράτης, 16 IV 618 II, , ἐκ τοῦ Ἡραίου δέ τό ἐλλιπές Ἐπικρα [τε—, αὐτόθι, 529 .

Στίχ. 15. Εὐκράτεια καί εἰς ἄλλας τοῦ Ἄργους ἐπιγραφάς, IG, IV 575[1] BCH ,32(1908) 237 στίχ. 16 καί 17, ὁμοίως καί τό ἀρσενικόν Εὐκράτης IG, IV 599[2] .

Φιλοκρα[τε — —, τό θηλυκόν Φιλοκράτεια ὡς ὄνομα ἀπελευθερούσης ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ Ἡραίου, IG, IV 529[19] Φιλοκράτης δέ καί ἐν ἀναθηματικῇ ἐπιγραφῇ εἰς τόν Ἀπόλλωνα ἐξ Ἄργους, BCH ,33 (1909) 172 στίχ. 3.

Ἀπό τό ἐν Ἄργει παρελείφθη τό Ρ.

Στίχ. 17. Θ]εανίό ,Pape[3] καί Bechtel ,ἐν Θ' ἀνωτ. 570.

Ἡλιόδωρος, ἐκ τῆς ἀργείας προσωπογραφίας ἄλλος γνωστός ὁ ἐν IG, IV 591[3] .

Στίχ. 19. Θεοδοσία, ἀπαντᾶ καί εἰς τήν γνωστήν καί εἰς τήν γνωστήν ἀπελευθερικήν ἐπιγραφήν τοῦ Ἡραίου, IG, IV 530[14] , πρβλ. καί B H, 33(1909)133 καί Phil, 69(1910) 467.

Στίχ. 20 Εἰς τό ἄρθρον Τ Ο Υ παρελήφθη τό Υ.

Ἀρίστων καί εἰς τήν ἐν IG, IV 629 ἀργείων ἐπιγραφήν.

Στίχ. 21. Ἐν ἀρχῇ διεσώθη τό δεξιόν πέρας εἰς ἄνω κεραίας τοῦ Τ.

Στράτων, ἐν IG, IV Ind..

Παντίας, Pape[3] . ἐν Ἀσκληπιείῳ καί Τροιζηνίᾳ Πάντιος , IG, IV 527 B22 καί IV 1[2] 488, πρβλ. ἐπίσης τό Παντιάδας, ὄνομα γένους ἐκ Τροιζῆνος, IG, IV 757-32 καί Παντ[ι]άδας ἐν τῇ κατωτέρῳ ἀναδημοσιευομένῃ ἐπιγραφῇ τοῦ Ἡραίου στίχ. 8. Τό Ἀντίας ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ ἐπιγραφῇ τῶν Μυκηνῶν, IG, IV 492 καί ἐν Pape[3] .

1. Εἰς τούς Indices ἐσφαλμένως : 574.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΛΑΡΙΣΑΣ ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ

Ἀντίμαχος Ἄργειος ἀναφέρεται ὡς ἐργώνης τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, IG, IV I² 1027 καὶ 41.

Στίχ. 22. Σωπάτρα καὶ ἐξ ἐπιγραφῆς Ἑρμιόνης IG, IV 731 II ἐπίσης Σωπα[τρ - ὡς ὄνομα ἀπελευθεροῦντος προσώπου ἐν ἐπιφραφῇ τοῦ Ἡραίου, IG, IV 529 11.

Ἀγαλίθας, ἐν ἄντρῳ τῆς Κυλλήνης ἀναγινώσκεται ὑπό τοῦ Hiller μεταξύ ἄλλων ὀνομάτων καὶ Ἀγαλίδας, IG, V2 362. Ἐκ Τεγέας ἔχομεν Ἀγαλλίας, αὐτόθι, 41 49, μλ. τό ὄνομα καὶ ἐν Pape³, ὅπου ἐπίσης καὶ Ἀγαλλίς.

Στίχ. 23. (εἰς τό πρῶτον ὄνομα ἐσφαλμένως Ν. ἀντί Μ. Δαμοσθένεια Νικο[μ- - ἀναφέρεται καὶ εἰς τήν ἐν IG, IV 529 ἐπιγραφήν, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἄσχετος πρός τήν ἐν ταῦθα.

Στίχ. 24. Σωίκρατος, κατά τήν ὀνήθη ἐν τῇ ἀργολικῇ διαλέκτῳ ἐξασθένωσιν τοῦ σ τήν φθάνουσαν μέχρι τοῦ μ π.Χ. αἰ., Bechtel, Griech. Dial. II 462 ἐξ. Εἰς τό ἐν τέλει ὄνομα τά ἴχνη τοῦ τελευταίου σωζομένου γράμματος ἴσως ἀνήκουν εἰς Ν.

Στίχ. 25. Σωτηρίς καὶ ἐν IG, I V 529 7. Σῶτος ὁμοίως εἰς ἄλλην ἐπιγραφήν τοῦ Ἄργους τῶν Ἑωμαϊκῶν χρόνων, αὐτόθι 587 10. 587.

Στίχ. 26. Ἐκ τῶν σωθέντων γραμμάτων, τινά τῶν ὁποίων λίαν προβληματικά, δέν συνάγεται τίποτε τό ἀσφαλές. Τά ἐν ἀρχῇ ΦΑΝΤ θ' ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ὀνόματος - φαντος (Ἀριστόφαντος Διόφαντος, Εὔφαντος κλπ. Pape³, I 6. XXXI) ἢ φαντίας (αὐτόθι, ἐν λέξει)

Στίχ. 27. Πρό τῶν καλῶς διατηρουμένων ΕΙ λείπουν 4 γράμματα καὶ πρό αὐτῶν ἄνω διακρίνεται ἐπιμήκης ὁριζοντία γραμμή, δυναμένη ν' ἀφίνῃ εἰς τό συντομογράφημα ΑΕ. Ἄν οὕτως ἔχῃ τό πρᾶγμα, ἀποκλείεται ἡ κατά τ' ἄλλα πιθανή συμπήρωσις τῶν γραμμάτων ΕΙ διά τοῦ ἐν Ἄργει.

Πρὸς τούτοις ἀναφέρω, ὅτι εἰς ὁλόκληρον τὴν ἐπιγραφὴν τὰ συντομογραφήματα χωρίζονται κατὰ κανόνα διὰ μικροῦ κενοῦ χώρου ἀπὸ τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἑπακολουθοῦντα εἰς αὐτὰ ὀνόματα, ὀλιγωτέρου, σχεδὸν ἀνεπαισθήτου διὰ τὸ ΛΑΕ, μεγαλυτέρου δὲ διὰ τὸ Α καὶ ἰδίᾳ τὸ Κ.

III

Περιττὸν νὰ ἐπιμείνωμεν διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς ἐπιγραφῆς. Ὅτι εἶναι ἀπελευθερική, γίνεται ἀμέσως καταληπτὸν ἐκ τοῦ συντομογραφήματος ΛΑΕ, τοῦ ὁποίου τὴν σημασίαν μὲ ἀγχίνοιαν καὶ πειστικότητα καθώρισεν ἤδη ὁ Bennack γενόμενος ~~ἐλεύθερος~~ ἀλεξάνδρος[1]. Τὸ συντομογράφημα τοῦτο ἀπαντᾶ, καὶ εἰς δύο ἄλλας ἀπελευθερικὰς ἐπιγραφάς, μίαν ἐκ τοῦ Ἡραίου (Ἀρ. Ἐφ. 1890, πρβλ. καὶ Β.Φ.Λ. 55(1909) 133 καὶ Phil 69(1910) 466) καὶ ἄλλην ἐξ Ἄργους, δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Vollgraff (B.C.H. 53(1909) 455-6). Εἰς ἀμφοτέρας τὸ ΛΑΕ, ὁσάκις ἀπαντᾶ, συνδέει κατὰ κανόνα δύο ὀνόματα, τὸ ἓν κατ' ὀνομαστικήν, τὸ ὄνομα τοῦ ἀπελευθερωθέντος δούλου, + τοῦ ἀπελευθερώσαντος κυρίου, κατὰ γενικήν. Ἡ ὑπὸ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοτῶν τονισθεῖσα ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος τούτου εἰς τὸν 9-ον στίχον τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς, καὶ εἰς τὸν 12-ον τῆς δευτέρας θὰ δηχθῇ κατωτέρω ἀστήρικτος. Ὁμοίως δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ ἀνωμαλία ἡ συζητηθεῖσα ἄνωτέρω εἰς τὸν 14-ον στίχον, ἀφοῦ οὔτε οὐσιαστικῶς, οὔτε τυπικῶς ἀντίκειται εἰς τὸν τεθέντα κανόνα.

+ ἡ ὀρθὴ ἀναγνώσις τοῦ Bennack (474), κεῖ ὁ λόγος

Εἰς τὴν ἡμετέραν τὸ ὄνομα τοῦ ἀπελευθερώσαντος συνοδεύει ἄλλο ὄνομα, τὸ πατρωνυμικόν, κατ' ἄρθρον γενικὴν ἐκφερόμε-

1. Joh. Bennack. Die ~~Αβκῆτ~~ Abkürzung γαε in argivischen Inschriften. Phil. 69(1910) 466-72, καὶ ἰδίᾳ 474.

νον, ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἰς ἑτέραν ὁμοίας φύσεως ἐπιγραφὴν τοῦ Ἡραίου, ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Walter (Österr. Jh. 14 (1911) Beibl. 145) καὶ ἀναδημοσιευομένην κατωτέρω. Εἰς ταύτην ἀντὶ ΛΑΕ ἔχομεν τὴν συντομογραφίαν ΛΑ (= ἀπ(ελεύθε-ρος)).

Εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπαντοῦν καὶ ἄλλα δύο ἀκόμη νέα συντομογραφικὰ σύμβολα, τὸ Α καὶ τὸ Κ, συνδεδεμένον πάντοτε μετὰ τῆς ἐμπροσθέτου τοπικῆς δοτικῆς ἐν Ἄργει.[1] Ἑκάτερον ἀπαντᾶ κατὰ κανόνα μετὰ τὴν πατρωνυμικὴν γενικήν, ἄλλοτε τὸ ἕν καὶ ἄλλοτε τὸ ἄλλο. Τὸ Α ἐπώθη 11 φοράς, τὸ δὲ ἐν Ἄργει Κ 9, χωρὶς νὰ ὑπολογισθῇ τὸ ἀμφίβολον λείψανον τοῦ τελευταίου σωζομένου 27-ου στίχου. Πολλὰ ἐπίσης εἶνα καὶ τὰ κολοβὰ ὀνόματα (19 ἐν ὅλῳ περιπτώσεις, ἐξαιρέσει τοῦ 1-ου καὶ τῶν δύο τελευταίων στίχων), εἰς τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζομεν, ποῖον ἐκ τῶν δύο συμβόλων ἐπικαλοῦθει.

Τὸ Κ οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ συντομογραφικὴ δήλωσις τῆς μετοχῆς κατοικοῦντος - οὔσης, συχνοτάτης εἰς ἐπιγραφάς, ἐξ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν τόπων.[2] Ὁ ἀσύνθετος τῆς μετοχῆς ταύ-

1. Δὲν πολυπραγμονοῦμεν διὰ τὸ σύμβολον ΛΑ, τὸ ὁποῖον καθωρίσθη ἀνωτέρω ὡς ἄλλη μορφὴ τοῦ ΛΑΕ.

1. V. Chapot, La province romaine proconsulaire d'Asie depuis ses origines jusqu'à la fin du haut empire (1904), 179 ἑξ. G. Cardinali, Rend. Acad. Linc. (s. 5) 17 (1908) 184 ἑξ, ὅπου πλήρεις ἐκθέσεις περὶ τοῦ ὅρου. H. Francotte, Musée Belge, 7 (1903) 384 ἑξ, καὶ Mél. de droit publ. grec, G. Busolt, Griech. Staatskunde, I (1920) 292: Syll.[3] Ind: RE² XV 1415.

της τύπος οἰκιῶν - οἰκοῦσα - οἰκοῦντες συντομογράφεται συχνά εἰς τάς ἀττικάς ἐπιγραφάς ὡς οἰ, οἰκ ἤδη ἀπό τῶν προευκλειδίων χρόνων.[1] Ἡ τοιαύτη συντομογράφησις συχνοτάτη ἰδίᾳ εἶναι εἰς τάς ἐπιγραφάς τῶν ἀπελευθερωθέντων φιαλῶν τῆς Ἀκροπόλεως.[2] Τήν φράσιν ἔχομεν ἐπίσης αὐτούσιον, ἀλλά μέ ἀσυντομογράφητον τήν μετοχήν, καί εἰς ἄλλην τοῦ Ἄργους ἐπιγραφήν: "Ἑωμ αἴ/οι οἱ ἐν Ἄργει κατοι - κ οὔντ ες", 16, IX 606$_{12}$, πρβλ. καί 56 , 2207.

Ὁ καθορισμός τῆς σημασίας τοῦ διευκολύνει τήν ἑρμηνείαν καί τοῦ ἑτέρου συμβόλου, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ἀμφότερα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, προκειμένου περί τῆς αὐτῆς περιπτώσεως, δέν συνυπάρχουν, ἀλλά τό ἕν ἀποκλείει τό ἄλλο, ἐν συσχετισμῷ δέ καί πρός τήν γενικωτέραν σημασίαν τῆς φράσεως ἐν Ἄργει κ(ατοικοῦντος, -οῦσης) τό δέον νά σημαίνῃ Ἀργείου - εἴας. Προκύπτει λοιπόν ἐντεῦθεν, ὅτι οἱ ἀναφερόμενοι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀπελεύθεροι προέρχονται ἐκ κυρίων δύο κατηγοριῶν, Ἀργείων πολιτῶν ἀφ' ἑνός καί ἀφ' ἑτέρου μή Ἀργείων, ξένων, ἤ ἀκριβέστερον εἰπεῖν ἄλλων τάξεων ἐγκατεστημένων ἐν Ἄργει.

Ἡ μετοχή κατοικοῦντες ἔχει εἰς τάς ἑλληνικάς ἐπιγραφάς διαφόρους σημασίας γενικωτέρας ἤ εἰδικωτέρας φύσεως καθορισθείσας ἤδη ὑπό τοῦ (ἔνθ' ἀνωτ. 184). μεταξύ τῶν ἄλλων δέ καί τήν σημασίαν τοῦ μετοίκου (6.180). Αἱ γνῶμαι τοῦ [3] καί τῶν ἄλλων πολεμησάντων

1.

τὴν γνώμην τοῦ [1] διὰ τὴν ἡμετέραν τοῦλάχιστον ἐπιγραφὴν δὲν δύνανται νὰ ἰσχύσουν. Ἐνταῦθα ἔχομεν σαφῶς δύο περιπτώσεις ἀντιδιαστελλομένας, τοὺς Ἀργείους καὶ τοὺς ἐν Ἄργει κατοικοῦντας. Οἱ πρῶτοι εἶναι οἱ Ἄργειοι πολῖται, οἱ ἄλλοι αὐτονόητοι, ὅτι στεροῦνται τῆς ἰδιότητος ταύτης. Φυσικὰ δὲν εἶναι δοῦλοι, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἄλλου πληθυσμοῦ τοῦ ἐγκατεστημένου ἐν Ἄργει. Ποῖον ὅμως μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τούτου θὰ ἐννοήσωμεν; Διότι δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ἀδιακρίτως ἐν τῷ συνόλῳ του τὸν πληθυσμὸν τοῦτον, ἔχοντες μάλιστα πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν εὐρεῖαν σημασίαν τὴν ἀποδιδομένην εἰς τὸν ὅρον κατοικοῦντες (,ἔνθ' ἀνωτ., πρβλ. καὶ Ε[2], ὁμοίως) ἢ καὶ τὰς εἰς ὡρισμένας κατηγορίας συνοψισθείσας εἰδικωτέρας περιπτώσεις (Ε[2], αὐτόθι, 1426). Ὁ περαστικὸς πληθυσμὸς ἀποκλείεται ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ὑποτεθῇ. Οἱ ἐν Ἄργει κατοικοῦντες, διὰ νὰ ἔχουν δούλους ἀπελευθερωμένους, θὰ ἦσαν ἀσφαλεῖς ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐγκατεστημένοι ἐν τῷ τόπῳ. Δι' ὁμοίους λόγους δέον ν' ἀποκλεισθοῦν καὶ οἱ προσωρινῶς ἐγκατεστημένοι, διότι τοὺς ψυχὸν συνοδεύοντας τούτους οἰκέτας δὲν θὰ ἔσπευδον ν' ἀπελευθερώσουν εἰς ξένην γῆν, διὰ νὰ στερηθοῦν τῆς περαιτέρω ὑπηρεσίας των μέχρι τῆς οἴκαδε ἐπιστροφῆς των, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἐφρόντιζον νὰ θέσουν εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀπελευθερώσεως εὐνοϊκοὺς ὅρους ὑπὲρ ἑαυτῶν. Μὰ εἶχον ἔλθει ἐπίτηδες, δι' νὰ ἐνεργήσουν τὴν ἀπελευθέρωσιν εἰς τὸ Ἡραῖον, ἢ νὰ προέβησαν εἰς ταύτην ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκ τοῦ Ἄργους διελεύσεώς των, δὲν φαίνεται ἐπίσης πιθανόν. Τὸ Ἡραῖον ἦτο σημαντικὸν ἱερὸν διὰ τὴν Ἀργολίδα

---

1 Ε[2], XV 1415 ἑξ.

- 15 -

μόνον, δέν ἦτο πανελλήνιον κέντρον, ὅπως λ.χ. οἱ Δελφοί[1], καὶ θά ἐγίνοντο εἰς τοῦτο μόνον αἱ ἀπελευθερώσεις τῆς περιοχῆς, ὅπως συνέβαινε καὶ εἰς τάς λοιπάς τοπικῆς σημασίας ἱερά.[2] Ἔπειτα τρεῖς τοὐλάχιστον εἰς τό σωθέν μέρος τῆς ἐπιγραφῆς ἀπό τάς ἀπελευθερούσας γυναῖκας εἶναι ξέναι. Ἦσαν ὅμως τόσον πολλαί αἱ παρεπίδημοι ἐν τῇ πόλει ξέναι γυναῖκες, ὥστε νά εὑρίσκωνται μεταξύ αὐτῶν καὶ τινες ἀπελευθερούσαι τούς δούλους των; Δυσκόλως εἶναι καὶ τοῦτον πιστευτόν.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως πάντων τούτων, τήν ἔκδοχήν τῆς προσωρινῆς παρεπιδημίας ἐκμηδενίζει ἀφ' ἑαυτῆς ἡ σημασία τῆς φράσεως ἐν Ἄργει κ[ατοικ]ῶν[τ] ἔχουσα λογικῶς τήν ἔννοιαν μονιμωτέρας ἐν τῷ τόπῳ διαμονῆς. Ἡ διαστολή αὕτη ἀπαντᾶ καὶ εἰς τάς ἐπιγραφάς: 1) " οὐ μόνον τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων κατοικούντων τήν πόλιν, ἀλλά καὶ παρεπιδημούντων ξένων " ἐκ , ἔνθ, ἄνωτ., 187. 2) " πᾶσι ἐλευθέροις καὶ τοῖς κατοικοῦσι ἐν Νισύρῳ καὶ τοῖς παρεπιδάμοῦσιν " ἐκ Νισύρου, αὐτόθι 100 καὶ 16 XII3 104. 3) " καὶ Μεγαλοπολειτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων κατοικοῦντες καὶ παρεπιδημοῦντες " ἐκ Σπάρτης, ,100. 4) " τούς πολείτας πάντας κ αἱ παροίκους καὶ τούς παρεπιδ αμοῦντας Ῥωμαίων " αὐτόθι, 197. 5) " τήν τε θυσίαν τῶν Ἑρμεισυντελῶν ἐκάλεσεν ἐκ προγράμματος τούς τε πολίτας καὶ Ῥωμαίων τούς παρεπιδημοῦντας " ἐξ Ἐρετρίας, 714 28. 6) " παρεπιδημῶν ἐν ταῖς πόλεσι κλπ ", τιμητικόν ψήφισμα Ἀθηναίων, αὐτόθι, 640 8. 7) " π αρεπιδαμήσας ἐν τᾷ πόλει " ἐκ Δελφῶν, αὐτόθι, 608 3.

1. Τήν κοινῶς νομιζομένην πανελλήνιον ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ σημασίαν τῶν Δελφῶν ἀμφισβητεῖ ο 178) παραδεχόμενος ὅτι τό δελφικόν ἱερόν ἦτο ἀπελευθερωτικόν κέντρον μόνον διά τούς κατοίκους τῆς κεντρικῆς Ἑλλάδος

8) " παρεπιδημῶν τε ἔτη πλείω ἀνέγκλητος ὢν διετέλεσεν "
ἐκ Πόντου, αὐτόθι 707 κλπ. Ὑπὸ ὁμοίαν σημασίαν καὶ ἡ
λέξις παρεπιδημία [21] [3] [1]

μένει λοιπὸν εἰς τὴν διάθεσίν μας ὁ μόνιμος ξένος πληθυσμός ὁ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἢ καὶ γενεῶν ἐγκατεστημένος ἐν τῇ πόλει, οἱ μέτοικοι δηλαδή, καθὼς καὶ ἡ τάξις τῶν ἀπελευθέρων. οἱ ἀπελεύθεροι εἶναι γνωστόν, ὅτι, μὲ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ὁποίαν εἶχον νὰ ἐπιδίδωνται εἰς διαφόρους τέχνας καὶ ἐπαγγέλματα, κατώρθωνον ν ἀποκτοῦν πολλάκις μεγάλα πλούτη καὶ νὰ διακρίνωνται [2] συγχωνευόμενοι κατὰ μικρὸν μὲ τοὺς μετοίκους (

,308), ἀπὸ τοὺς ὁποίους δέ ντοὺς ἐχώριζε καὶ μεγάλη ἀπόστασις. Οὕτω οἱ πολῖται τοῦ Περγάμου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀτάλου Γ' κατέταξαν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μετοίκων τὰ τέκνα [illegible] τῶν ἀπελευθέρων, τοὺς βασιλικοὺς καὶ δημοσίους δούλους, καὶ τὰς γυναῖκας των, τὸ αὐτὸ δ' ἔπραξαν διὰ τοὺς δημοσίους δούλους των καὶ οἱ διαρκοῦντος τοῦ πρὸς τὸν Μιθριδάτην πολέμου.. [3]

Ἐκ τῆς θέσεως δὲ ταύτης εὐλόγως προκύπτει, ὅτι εἶχον κάθε δικαίωμα νὰ κατέχουν δούλους οἱ ἀπελεύθεροι καὶ ν' ἀπελευθερώνουν τούτους, ὁσάκις ἤθελον, ὅπως ὀρθῶς ὑπεστήριξε καὶ ὁ

(178-9).

ἐνῶ οἱ ἐξ ἄλλων μερῶν ἀναφερόμενοι ἐν αὐτῷ κύριοι ἀπελευθερουμένων δούλων ἦσαν πιθανώτατα μέτοικοι ἐκ Δελφοῖς.

2. ,96 ἐξ. τοιαῦται καὶ τοῦ Χαροπείου τῆς Βοιωτίας (Παππαδάκις, Ἀρχ. Δελτ. 1916, 217 ἐξ) καὶ ἄλλα ὅμοια παραδείγματα.

---

1. πρμλ. καὶ ,304. Εἰς τινας μνημονευομένας αὐτόθι ἐπιγραφὰς γίνεται ῥητὴ διακρίσις καὶ τῶν ἀπελευθέρων μεταξὺ ἄλλων τάξεων.

2. Ἐν Ἀθήναις τράπεζῖται Πασίων καὶ Φορμίων, αὐτόθι 354 Β ,356. Ἐξ ἀπελευθέρων προῆρχοντο καὶ οἱ περίφημοι

3. , ,181.

Εἰς τοιούτους λοιπόν ἀπελευθέρους δύνανται ἐν μέρει ν' ἀνήκουν οἱ ἐν Ἄργει κ(ατοικοῦντες)[1] καί πρωτίστως εἰς τούς μετοίκους, ἔχοντας πολύ περισσότερον τό δικαίωμα νά διατηροῦν δούλους καί ν' ἀπελευθερώνουν τούτους κατά βούλησιν.[2] Οἱ μέτοχοι ὡς πεδά οικοι εἶναι γνωστοί ἐν Ἄργει ἤδη ἀπό τήν ἀρχαϊκήν ἐποχήν[3] εὐλόγως δέ καί κατόπιν, καί δή κατά τούς χρόνους τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς, θά ἦτο ἡ τάξις αὕτη πολυάριθμος ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἀπετέλει σπουδαῖον κέντρον τῆς Ἀργολίδος ἀπό πάσης ἀπόψεως. Εἶνα ἑπομένως φυσικώτερον νά ἐννοήσωμεν τούτους κυρίως μαζί μέ τούς ἀπελευθέρους εἰς τήν δήλωσιν ἐν Ἄργει κ ατοικῶν) ὡς μονιμότερον ἐγκατεστημένους παρ' α οἱανδήποτε ἄλλην τάξιν ἐκπῶν ξένων.

Ἄλλη τάξις ξένων ἐγκατεστημένη εἰς τήν πόλιν ταύτην εἶναι καί οἱ Ῥωμαῖοι, τούς ὁποίους γνωρίζομεν ἀπό μαρτυρίας ἐπιγραφῶν: " Ῥωμαῖοι οἱ ἐν Ἄργει κατοι η οὔντες ", 16, IY 606[34]12, βλ. καί 604 καί 605. Πρός τούτοις ἄλλην ἔνδειξιν ἔχομεν εἰς τήν αὐτόθι 530 ἐπιγραφήν, στίχ. 14, ὅπου γίνεται μνεία τῆς θεοδοσίας Ῥωμαίας, ὡς διορθωτοῦται τό χωρίον κατωτέρω.

---

1. Εἰς τήν τάξιν τήν παραδιδομένην ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν διά τῆς λέξεως κάτοικοι κατά τόν Α΄ π.Χ. αἰ. ὑπάγει ὁ (μεταξύ ἄλλων δυσκαθορίστων στοιχείων καί τούς ἐξελευθέρους, ἔνθ. ἀνωτ. 104.
2. ἐν - , III 1884 καί , 408 ἐξ.
3. 16, Y 552[8] καί 615[2], πρβλ. καί ,
4. Πρβλ. καί , 101. Ἀνάλογος καί ἡ ἐπιγραφή ἐκ Πελλήνης ἡ δημοσιευθεῖσα ὑπό τοῦ Ὀρλάνδου, Π Α Ε 1931, 80: " Ἡ πόλις τῶν Πελλη/νέων καί Ῥωμαῖοι οἱ κ α/τοικοῦντες...".

Εἶναι ὁ συνηθέστερος τρόπος δηλώσεως τῶν ἀνά πάς πόλεις τοῦ

ΙΥ

Ἂν ἐξετάσωμεν ἤδη λεπτομερέστερον νῦν τάς γνωστάς ἀπελευθερικάς ἐπιγραφάς ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἄργους δυνάμεθα νά κερδίσωμεν κάτι ἀκόμη περισσότερον σχετικῶς μέ τάς ἀναφερομένας ἐν αὐταῖς τάξεις, ὡς καί μέ ἄλλα ζητήματα, ἐμφανίζοντα κατά τήν πρόοδον τῆς ἐρεύνης ἐνδιαφερούσας πλευράς. Προτοῦ ὅμως ἐπιχειρήσωμεν τήν ἐξέτασιν ταύτην, θά προβῶμεν εἰς σύντομον καί γενικήν ἀναθεώρησιν τοῦ γνωστοῦ ὑλικοῦ ἐπιφέροντες καί τάς ἀναγκαίας διορθώσεις τάς ἐπιβαλλομένας ἐνιαχοῦ ἐκ τῶν κατωτέρων στοιχείων τῶν προκυπτόντων ἀπό τήν ἡμετέραν ἐπιγραφήν.

Τό ὑλικόν τοῦτο ἀπαρτίζουν αἱ ἀκόλουθοι κατάσειραν ἐνδιαφέροντος ἐπιγραφαί.

1

Ἡ ἐκ τοῦ Ἡραίου. . ,Λ Α, 11(1906)94, ἐξ
. , ,211 ἐξ. (τάς ἐπι
γραφάς ἔχουν ἐπεξεργασθῆ ὁ καί ὁ).
16, ΙΥ 550 ( ). ,Β Η,55(1900) 187 .
ωα , , 60(1910) 466 - 7(ἐπανάληψις τοῦ κειμένου τοῦ).

Ἐπανεξετάσας τόν λίθον ἐν τῷ Ἐπιγραφικῷ Μουσείῳ παρατηρῶ:
Στίχ.1. Εἰς τήν πρόθεσιν Ἐφ ἱ σώζονται μέρος τοῦ ἀριστεροῦ

ἑλληνικοῦ κόσμου ἐγκατεστημένων Ῥωμαίων, πρβλ. .
,187 καί ,ἔνθα προηγουμένως,
ὅπου καί ἐκτενής βιβλιογραφία.
Ῥωμαίους γνωρίζομεν καί ἐξ ἄλλων πόλεων τῆς Πελοποννήσου, 16, Υ1 268(Μαντινείας) καί 507 καί 515_{20}(Μεγάλης πόλεως) καί 16, Υ1 1172α (Ἰυθείου).

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

σκέλους τοῦ Π, ὡς παρέχεται καὶ ἐν τῷ σχεδιαγράμματι τῆς 16.

Στίχ. 2. Τό Α τοῦ πρώτου ὀνόματος φαίνεται καλῶς, χαραγμένον ἐντός τοῦ αὐτόθι φυσικοῦ βαθύσματος τοῦ λίθου, ὡς ὀρθῶς παρέχεται ἐν Α . . καὶ ἐν Α Α.

Στίχ. 3. Ἐν ἀρχῇ: - - εος, ὡς ὁ , καὶ οὐχί - - τέος, ὡς ὑπό τῶν λοιπῶν ἐκδοτῶν.

Στίχ. 4. Βλέπω καὶ ἐγώ μετά τό αὐτούς τήν ἀριστεράν ἀπόληξιν τῆς ἄνω γραμμῆς τοῦ Τ, τήν ὁποίαν διέκρινε ὁ , ὡς καὶ ἴχνος τῆς ὁριζοντίου ἀκρεμόνος τῆς καθέτου τοῦ γραμμῆς, ὥστε νά εὑρίσκῃ οὕτω ἐπαρκές στήριγμα ἡ συμπλήρωσις τοῦ τοῦ διαφόρου τᾶς φιάλας,Ο" . Ν. 14(1211) 147 ὑποσ.8.

Στίχ. 6. Ἡ συμπλήρωσις τοῦ τελευταίου ὀνόματος δύναται νά εἶναι καὶ φαίνου, βλ. κατωτέρω εἰς τήν ἐπανεκδιδομένην ἐπιγραφήν τοῦ , στίχ. 5.

Στίχ. 9. Ἀρχιδος, ἡ ἀμφιβολία τοῦ ,(466 ὑποσ.9) διά τοῦ τύπου τοῦ ὀνόματος δέν εὐσταθεῖ. Τόν αὐτόν ἀκριβῶς τύπον ΑΡΧΙΔΟΣ κατά μονήρη γενικήν ἔχομεν καὶ εἰς δύο ἐπιτυμβίους στήλας, ἁπαξ ἀποκειμένην ἀδημοσίευτον ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ Συλλογῇ Ἄργους καὶ ἑτέραν εὑρεθεῖσαν ὑπό τῶν Γερμανικῶν Στρατιωτικῶν ἀρχῶν κατοχῆς κατά τήν διάνοιξιν δρόμου πρός τό ἐγγύς τῆς πόλεως ἀεροδρομίου.[1]

Μετά τήν γενικήν Ἀρχιδος τό σύμβολον εἶναι σαφῶς καὶ ὄχι (Γ) Α Ε, ὡς ἀνέγνωσαν καὶ παρεδέχθησαν πάντες οἱ μέχρι τοῦδε ἀσχοληθέντες μέ τήν ἐπιγραφήν. Οὕτω αἴρεται ἡ ὑπό πάντων τονισθεῖσα ἀνωμαλία, ὅτι δηλ. τό δῆθεν ΑΓ ἐτέθη εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην μετά τήν γενικήν (βλ. καὶ ,468).

1. Ἐδημοσιεύθη ἐν

Τό Ἄρχιδος εἶναι ἡ γενική τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπελευθερώσαντος Ἀργείου πολίτου, ἑπακολουθοῦσα κατά τήν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τάξιν εἰς τό σύμβολον ΑΕ, ὅπερ καί θά ὑπῆρχε εἰς τό τέλος τοῦ προηγουμένου (ΟΟ-ου) στίχου / Ἐντεῦθεν καταπίπτει ἀφ' ἑαυτῆς καί ἡ διάκρισις ἡ ἐπιχειρουμένη ὑπό τοῦ (468) μεταξύ ΑΕ καί Ι Α Ε. Ὁμοίως δένφαίνεται πιθανή ἡ γνώμη του ἡ στηριχθεῖσα ἐν μέρει εἰς τοιαύτας ἀνυπάρκτοις κατ' ἀλήθειαν διαφοράς, ὅτι ἡ ἀναγραφή τῶν ὀνομάτων εἰς τάς στήλας ταύτας θά ἐγίνετο κατά μικρόν καί οὐχί συγχρόνως (469). Καί τό ἄλλο προσαγόμενον ὑπ' αὐτοῦ ἐπιχείρημα, ὅτι εἷς καί ὁ αὐτός χαράκτης δέν θά εἶχε τάς διαφοράς - - νίκη (στίχ. 12) - φιλονίκα (13), θεοδοσία (14) - θιο - - (16), θεοφαντ - - - (19) κλπ, δέν δύναται νά θεωρηθῇ ἰσχυρόν. Ὁ τεχνίτης ἐχάραττε, ὅπως τοῦ ἔδιδον τούς τύπους τῶν ὀνομάτων καί οὐχί ὅπως αὐτός ἤθελεν. Ἡ ποικιλοτυπία δέ αὕτη εἶναι εὔλογος προκειμένου περί ξένων ἀπελευθερούντων - καί τοιαῦται εἶναι, φαίνεται ἀρκετοί εἰς τούς ἀπελευθερικούς καταλόγους, τοῦ Ἄργους -, οἱ ὁποῖοι δέν θά ἦσαν πλήρως ἐξωμοιωμένοι μέ τό γνωστικόν ἰδίωμα τοῦ τόπου, ἀλλά θά διετήρουν καί ἱκανά διαλεκτικά στοιχεῖα τῆς πατρίδος των. Ἐξ ἄλλου αἱ διαφοραί αὗται εἶναι συνηθέστεραι εἰς τάς Ἀργολικάς ἐπιγραφάς(, . .. ΙΙ 446). Οὔτε καί τά περί διαστημάτων ὑποστηριζόμενα ἀποτελοῦν ὑπολογίσιμον λόγον ἐνισχυτικόν τῆς γνώμης του .

Τό ἑπόμενον Ἀντιπάτρα εἶναι ὄνομα ἀπελευθέρας, μετ' αὐτό μάλιστα ὑπάρχει ἄνω ἴχνος γωνίας, τοῦ συμβόλου προφανῶς ΑΕ.

./.

Στίχ. 10. Σφαλερά ἡ ἀνάγνωσις τοῦ . εος εἶναφ τος, ὡς καί οἱ ἄλλοι ἐκδόται παρέχουν. Καί ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ πρόκειται βεβαίως περί ὀνόματος γενικῆς πτώσεως.

Στίχ. 14. γ α ε Θεοδοσίας, Ῥωμαία γαε - - -, κατά τήν ἐκδοχήν τοῦ .καί τοῦ ωα ,ὅστις τό Ῥωμαία ἐκλαμβάνει ὡς ὄνομα δούλης καί ὄχι ἐθνικόν (467 ὑποσ.13 καί 477). Νά διορθωθῇ. γ α ε Θεοδοσίας Ῥωμαίας. Διακρίνονται ἐπί τοῦ λίθου λείψανα τοῦ Ε. Ῥωμαίου ἐν Ἄργει εἴδομεν ἤδη ἀνωτέρω μνημονευομένους ἐν ἐπιγραφαῖς.

Στίχ. 1 5. Ἀντί Ἀγάθωνος ἐν Ἄργει, Ν νά διορθωθῇ. Ἀγάθωνος ἐν Ἄργει . Ἡ ἑνωτική γραμμή τῶν γωνιαζομένων σκελῶν τοῦ γράμμα τος εὑρίσκεται ὀλίγον ἀπομακρυσμένη πρός τά ἄκρα καί τοῦτο παρέσυρε εἰς τήν παρανάγνωσιν καί τόν χαρακτηρισμόν τῆς περιπτώσεως ὑπό τοῦ ωα ,(460) ὡς μοναδικῆς.

Στίχ. 17. Ἐν τέλει Σ Ω , ὡς καί ἐν Α Α. Τά ἴχνη τοῦ Ω εἶναι εὐκρινῆ.

Στίχ. 19. Κριτύλλας . Τό Κ. σώζεται.

Στίχ. 21. Πρό τοῦ Δ, τοῦ ὀνόματος διακρίνεται ἄνω ἀπόληξις γράμματος, δυναμένη ν' ἀνήκῃ εἰς .

Στίχ. 22 . Εἶναι διοδφρ - . Διακρίνεται τό ἄνω μέρος τοῦ ω καί τοῦ Ρ.

2.

Ἐξ Ἄργους: , ω Η,38(1900)455 ἐξ. ωα , , 60 (1910) 463 (τήν προσθέτει ἐν μέρει μόνον) Παρά τάς ἐρεύνας μου δέν ἠδυνήθην νά εὕρω τόν λίθον.

Στίχ. 12. Ἀντί - α γαε Δᾶμος,Νικεύς γαε Ἀριο - νά διορθωθῇ. - α . Δᾶμος,Νικεύς ΑΕ Ἀριο τ- . Ἔχομεν καί

ἐόφ δήλωσιν Ἀργείου πολίτου, ἐξαφανιζομένου οὕτω καὶ τοῦ δευτέφου νομιζομένου παραδείγματος ἀνωμαλίας (, 468 ., 184 ὑποσ. καὶ 458), ἥτις προῆλθε ἐκ τῆς συγχύσεως τοῦ καὶ ΑΕ. Τὰ ἑπόμενα ὀνόματα Δᾶμος καὶ Νικεύς εἶναι ἀπελεύθεροι τοῦ αὐτοῦ κυρίου.

Π

Ἐκ τοῦ Ἡραίου. Ο. , . , 14(1911) . 147. Εἰς ταύτην ἀκανεφῆ τὸ σύμπολον πεντάκις ἐπαναλαμβανόμενον καὶ τιθέμενον μεταξὺ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπελευθέρου κατ' ὀνομαστικὴν καὶ τοῦ ἀπελευθερώσαντος κατὰ γενικὴν συνοδευομένην καὶ ὑπὸ πατρωνυμικῆς γενικῆς, ὡς καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν. Ὁ λίθος εὑρίσκεται ἤδη ἐν τῷ Μουσείῳ Παυλίου καταγραφεὶς ὑπ' ἀριθ. . Τὴν ἐπιγραφὴν εἶχα ἐνταῦθα τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναγνώσω ἐπανειλημμένως, ἐπειδὴ δὲ ἡ ἰδική μου ἀνάγνωσις διαφέρει εἰς ἱκανὰ σημεῖα τῆς ἀναγνώσεως, τοῦ πρώτου ἐκδότου, ἀναδημοσιεύω κατωτέρω ἐξ ὁλοκλήρου τὸ κείμενον αὐτῆς, σημειῶν, χάριν εὐκολίας, τὰ προσφερόμενα νέα διὰ κεφαλαίων γραμμάτων. Ἐπίσης διεκρίθησαν δι' ἰδιαιτέφων συπογραφικῶν στοιχείων αἱ λέξεις, αἵτινες διὰ τῆς νέας ἀναγνώσεως ἠλλαξαν τύπον.

Ἐ πὶ ἀ γ ωνοθετα Ἡραίου καὶ Πρέων φυλλεος Νικομείδεος. Ἱερ ομνάμονες Ἥρας ἐπὶ Ξενωνος ο τόν ἕν καὶ τεσσαρακοστόν ἔτος φάΗΝΟΣ - - - - - Τ.ΟΝΟΕ, ΑΝΤίας Παμφαέος Λυκοφρονίδας , φιλο ΔΑΜΟΣ - - - - - Ἀριστίων Ἀριστίωνος Δωριάδας ἀνέγραψαν τοὺς κατεγγυήσαντας εἰς αὐτοὺς τοῦ διαφόρου τῆς φιάλας - - - - Τ.. ΛΥσίου. Τι-

./.

μόκλεια φιλίστα ς τᾶς Σω γ ράτεος. Νίκ Α -- Τ.. -
- . - Αμων Πα ν τακλέος το ῦ Παντ ιά δα. Σώστρατ ος
-- Τ.. - δαμο ο . Σῖμ ο ς Δαμονοί(δ)ος τᾶ ς Λατι-
μου. ΝΕ - -- Τ.. --- . ΑΠΟΛΛ ώνιος φιλα(γ) ό
10 ρ φ Ζο ῦ Ἀπολλοδώρου. ΗΗ -- Τ.. --- . ΑΧΑΙ ΟΣ
Δ ιογένεος τ ο ῦ Ἑ ρ μαίο υ . θεοτιμΕ -- Τ.. -
- . - ΚΛΕ ΙΑ Τ ΟΝΙΔΑ ΤΟΥ Α ΠΟ ΛΛ Ω ΝΙ ο Υ.-- --
15 Τ.. - Λ..ΟΝ -.-- ΧΑΡ ΜΑΤΙωνος τοῦ Νικί α . Σω πά-
τρα — Ε — Τ ο ΧΟ ΡΑΣΕΟ Υ . Κ ΡΑΤΗΣ; Ε εν ορί-
λου τ ο ῦ Στράτφ υ ος. Ε Ε Ν Ω ΣΩΚΡΑΤΙΔΑΣ ΤΑΣ ΦΙ Λ ΟΚΛΕ-
ΟΣ. 5-6 Α Δ ἐξιμί ας τᾶς ΦΙ ΛΙΠ(Π)ΟΥ. Δ Ι ο ΣΕΟ ΥΡΙ-
Δ ΗΣ Ε ΡΙ Τ Ε ο Υ ΤΟΥ Κ ΡΑΤ Η Τ Ο Σ. Δ Α Μ ΓΑΣ .
Μφ ενίππου τοῦ ΕΑ ΛΛ ίπ που. Μ ην ὁδοῦ ο ς Λ ΥΣΙ-
ΟΥ τᾶς Πυρρία. Σφ ΤΙ ΠΟς Ἡ ρακλείτου τοῦ Π ΑΥ ΣΑΝΙΑ
ΝΙΚ Α ΔΑΜΑ ΡΕ Τ ου τοῦ Α ΝΤΙΟΧφ ου. Σῶσος φ
20 π οινίδος τᾶς Ἀλεξιδάμοφ υ .ΔΙ ο δώρα ΔΕΙ Ν ίδος τᾶς
Ἀλεξιδάμου. ΠΟ ΛΥΣΤΡ ΑΤ α Ἱππωδίκας τᾶς Κλεοδάμου.
Νικάσιον Λαωδίκας τᾶς Τ - - - - ΧΑΡφ Ικλεια Ξενο-
κλέος τοῦ Ἱεροκλέος. Ἱεροκλ ι (ῆ) ο ς
Δαμοκλέος τοῦ φιλήμονος.

3-4 Ξηνα(γ) όρας τᾶς θαλλινοῦ. Ἀνθίππα Νικαρίστας
(τᾶς) Σω ικρατε ος.- - -

4-5 Ζωπύρου τοῦ Οἰ Κ τίχου. Ἀνρίας Στρατονίκου
τοῦ τ ρατ-.

25 7-8 ιος Κάλλεος τοῦ Δαμοκρίτου. Δυόμων Κ ληγόρα
τοῦ - - .

8-9 ια Ε ὐ θυδίκας τᾶς Κλεάνδρου. Ἀσκ λ απ ι άς
-- Τ.. - φλέο ς . Ζώπυρις Σ α ραπιάδος τᾶς Σω-
στράτ ου..— -- Τ.. - Νου Δωσιθέα θρασέα τοῦ ο .
-- ----

Στίχ. 2. ΞΕΝΩΝΟΣ, τά δύο πρώτα γράμματα, καίτοι αμυδρά, εἶναι σαφῆ, ὥστε ν' ἀποκλείεται ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ζήνωνος, ὅστις ἐταυτίσθη πρός τόν ἐν τῷ ψηφίσματι τοῦ κοινοῦ τῶν περί τοῦ Διονύσου τεχνιτῶν τιμώμενον Ζήνωνα Ἑκατοδώρου Ἀργείου (16, IY 558) . Ὁ ἐκ τῆς διορθώσεως Ξένων πιθανόν νά εἶναι ὁ ἴδιος μέ τόν ἐν τῷ αὐτῷ ψηφίσματι (στίχ. 35) ὁμώνυμον ταμίαν τοῦ κοινοῦ, ὅστις ἐπιφορτίζεται νά παράσχῃ τ' ἀναγκαιοῦντα χρήματα πρός κατασκευήν χαλκοῦς εἰκόνος τοῦ ἐν λόγῳ Ζήνωνος, εὐεργετήσαντος τό κοινόν. Ἄν πρόκειται πράγματι περί τοῦ αὐτοῦ Ξένωνος, ὡς χρονολογία τῆς ἐπιγραφῆς, παραμένει πάλιν τό ἔτος 114 π.Χ. (βλ. καί ,146), συμφώνως πρός τόν γενόμενον ὑπό τοῦ καθορισμόν (βλ. τό σῆμα τῆς ἐν 16, IY 558 ἐπιγραφῆς).

Μετά τό ὄνομα τό θεωρηθέν πρόβλημα τικόν ὑπό τοῦ Ο σχηματίζει μετά τοῦ σωζομένου ἄνω ἴχνους τοῦ τό ἄρθρον οἱ.

Στίχ. 3. ΦΑΗΝΟΣ, ἐν διακρίνεται ἡ ἑνωτική γραμμή τοῦ Η. Τό ὄνομα ἀπαντᾷ καί ἐπί νομισμάτων τοῦ Ἄργους ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀχαϊκῆς Συμπολιτείας ((. . . , 6.13, πρβλ. καί . ., II 457). Τό θηλ. φαηνά ἐν 16, IY 530, πρ βλ. καί καί , ἔνθ' ἀνωτέρω. Τό αὐτόθι (στίχ. 6) ἐλλιπές ὄνομα δύναται νά συμπληρωθῇ καί ὡς ἀρσενικόν. Διά τήν ἐναλλαγήν ει καί η ἐν τῷ ὀνόματι βλ. , ἔνθ. ἀνωτ. 457-8.

Τό μετά τό φάηνος κενόν θά περιεῖχε περί τά 14 γράμματα. Τήν παρεχομένην ὑπό τοῦ ἐκδότου κατάληξιν φαατρωνυμικοῦ. - - - δας δέν ἠδυνήθην νά ἐπιβεβαιώσω.

Στίχ. 4. ΛΥ ΚΟΦΡΕ Ο ΝΙΔΑ Σ, ὁ ἐσφαλμένως Λυκ οφροντί δας, πρβλ. καί , Μηρκος., 44(1916) 58. Περί τῆς

φφατρίας ταυτης μλ. τάς μνημονευθείσας ἀνωτέρω (σε). —)
παραπομπάς.

Στίχ. 5. Τά ὑπό τοῦ ἐκδότου μέ στιγμάς παρεχόμενα τρία πρῶτα γράμματα τῆς μετοχῆς ἐγώ δέν διακρίνα, ὁ ὑπάρχων ὅμως χῶρος εἶναι ἀρκετός, ὥστε νά εὑρεθῇ ὁ παρεχόμενος σύνθετος τύπος της.

Στίχ. 7. — — Α Μ Ω Ν, ἴσως Δ ἄμων ἤ Ποτ ἄμων κλπ.

Στίχ. 8. Τό ἐνταῦθα Παντ ιά δας ὑπενθυμίζει τό ὁμώνυμον γένος τῆς Τροιζῆνος Παντιάδα, 16, ΙΥ 757 $_{\alpha 2}$.

,(ς.6) 8(1938)128,μλ. καί ἀνωτέρω ὁ.—

ΔΑΜΟΝΩ ΙΩΣ, ἐξ σφαλερᾶς χαράξεως = Λαμονοΐ(δ)ο . Παραλείψεις ἔχει ὁ τεχνίτης καί εἰς τόν στίχ. 12 (Υ Κ Ο Υ ἀντί Λ Υ Κ ο)Υ καί εἰς τόν 23, ὅπου παρελείφθη τό ἄρθρον τάς.

Στίχ. 9. Λ Α Τ Ι Μ Ο Υ, τό ὄνομα ἐκ . Προτιμῶ τοῦτο ἀπό τό Λατίνου,, περί τοῦ ὁποίου μλ. 16, ΙΓΙ ^{2} 101 $_{\alpha}$.

— — Ω Ν Ι Ο Σ, προέκρινα τήν συμπλήρωσιν Ἀπολλ ώνιος, ἀφοῦ τό ὄνομα τοῦτο ἐπανειλημμένως ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ.

Ἐν τέλει τοῦ στίχου: ΦΙΛΛΕ. Τό Ε ἕνεκα τυχαίων ἀνωμαλιῶν τοῦ λίθου ἤ πλάνης τοῦ χαράκτου ἀντί .

Στίχ. 10. Α Χ Α Ι Ο Σ, καί ἐν 16, ΙΥ 730 $_{\beta}$ καί 804 $_{\beta}$ περί τοιούτων ἐξ ἐθνικῶν ὀνομάτων δούλων ὁ Μ . .

(1907), 10 ἐξ.(διά τό Ἀχαιός ς.11).

Στίχ. 12. ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΑ, εἰς τήν θέσιν τοῦ πρώτου γράμματος τοῦ ὀνόματος φαίνονται ἴχνη ὡσεί Σ .

Στίχ. 15-16. Ε ΕΝ ΟΦΙΛΟΥ/ Τ ΟΥ ΣΤΡΑΤΩ Ν ΟΣ, πιθανῶς πρόκειται περί τοῦ γλύπτου Ξενοφίλου, ἀκμάζοντος μεταξύ τοῦ Δ καί Α π.Χ. αἰῶνος, τόν ὁποῖον γνωρίζομεν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Κλειονῶν τῆς Ἐπιδαύρου καί τῶν Δελφῶν, ἐν 16 ΙΥ Ι ^{2} 251.

. / .

Στίχ. 17. ΦΙ ΛΙΠ(Π)ΟΥ, τό δεύτερον Π εἶναι, ἤ φαίνεται τοὐλάχιστον, ὡς Ο. Πρό καί ἐγγύτατα τοῦ Λ. ὑπάρχει μαυύ κάθετον χάραγμα αἰνιγματικόν, δέν φαίνεται ὅμως ν' ἀνήκη εἰς Υ, ὁπότε θά ἠδύνατο νά εἶναι τό ὄνομα Β ΥΔΙΠ (Π)ΟΥ. Ἀσαφές καί τό τελευταῖον Υ.

Στίχ. 20 Ἄγνωστον, ἄν ἡ ἀντότης τοῦ πατρωνυμικοῦ τῆς Δ ε οπ οινίδας καί τῆς Δει υ ίδος ὀφείλεται εἰς συγγενικήν σχέσιν ἤ εἶναι τυχαία σύμπτωσις.

Στίχ. 21. Τό Νικάσι ο ν γνωστόν καί ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Ἑρμιόνης, 16, IY 731 III

Στίχ. 22. Πολλαπλῆν σύγχυσιν ἔπαθε περί τό μέσον τοῦ στίχου πούτου ὁ χαράκτης, προκληθεῖσαν κυρίως ἐκ τοῦ ἐν συνεχείᾳ δίς ἀναφερομένου ὀνόματος τοῦ Ἱεροκλέους. Τό τμῆμα τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς ΙΕ ΡΟΚΛΙ ΙΧΙΑΙ (πρμλ. καί τήν ὑπό τοῦ παρεχομένην φωτοφραφικήν ἀπεικόνισιν τοῦ λίθου). Τό πρό τοῦ ὄνομα, παρά τάς περί τό τέλος χαρακτικάς ἀνωμαλίας, φαίνεται ὅτι εἶναι Ἱεροκλῆς. Ἀνεξήγητα μόνον μένουν τά ἄνωθεν τοῦ ὑστεροχάρακτα ΟΣ. Καί αὐτό τό εἶναι δυσερμήνευτον. Ἀποδίδω ὡς ἔχει συντομογραφικῶς τήν λέξιν παραχάραξις = σφαλερά χάραξις, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπικρατεστέρας ἐννοίας τῆς λέξεως τῆς κυριολεκτουμένης ἐπί τῆς κιμδηλοποιήσεως τῶν νομισμάτων; Ἀνάλογον καί τό ῥῆμα παραχορδίζω = κρούω ἄλλην ἀντ' ἄλλης χορδήν (, - , στ. ἀρχ. ἐν λέξει).

Καί εἰς τό ἐφεξῆς Δημοκλέος παρέλειψε τό πρός τό τέλος ο καί τό πρόσθεσε ἐκ τῶν ὑστέρων.

Στίχ. 23. ΕΗΝΑΡΟΡΑΣ ἐπί τοῦ λίθου. Διά τόν τύπον τοῦ ὀνόματος πρμλ. τό Ξηνοκλέος, 16, IY 618 I_6, ὅπου κακῶς διορ-

θώθη ὑπὸ τοῦ Βᾶ τὸ Η εἰς Ε. Περὶ τοῦ φαινομένου ἐν

. . . II 445 καὶ 459.

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ στίχου ἐκ συγχύσεως πρὸς τὴν κατάληξιν τοῦ ὀνόματος Νικαρίστας παρελείφθη τὸ ἄρθρον τᾶς. Τὸ ὄνομα καὶ εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Πρωτόνης, 16, IX 730 καὶ 741[6].

Στίχ. 25. Κληγόρας καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ 16, IX 527[16] ἀπὸ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ ἐπιτυμβίου πλακός, Η, 27(1907) 256 14. Περὶ τοῦ τύπου . . ,II 451.

Στίχ. 26. Τὸ σωζόμενον ἐν ἀρχῇ ἴχνος ἴσως ἀνήκει καὶ εἰς Π.

4, 5, 6

Ἀπελεθεριὶ καὶ διαφορετικοῦ ὅμως τύπου,[1] εἶναι καὶ ἡ ἐν 16, IX 528, 529 καὶ 618 ἐπιγραφαὶ ὁ ὑπ' ἀριθ. 527 κατάλογος δὲν φαίνεται ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην. Αἱ 528 καὶ 529 ἀναφέρουν τὸ ὄνομα τοῦ ἀπελευθέρου κατ' αἰτιατικὴν καὶ μετ' αὐτὸ κατ' ὄνομα τοῦ ἀπελευθερώσαντος, π.χ. Ἀγάθωμα Ναύαρχος, χωρὶς τὴν μεσολάβησιν ὁωρόλου ἢ ἄλλου ἀναλόγου φραστικοῦ τρόπου. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα, καίτοι δὲν ἐτέθη, νοεῖται κατὰ λογικὴν ἀνάγκην ἡ φράσις ἀφῆκεν ἐλεύθερον ἢ τὸ ῥῆμα (ἀπ)ηλευθέρωσεν ἢ ἀπέλυσε (,418 ,438 ἑξ). Ὑποστηρίζω τοῦτο, χωρὶς νὰ παραδέχωμαι τὴν ἰδιαιτέραν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν τείνει ν' ἀποδώσῃ ὁ (149) εἰς τὸ (ἀπ(έφυγε) ἀντὶ ἀπ(ελεύθερος)), ἥτις, πιστευομένη, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὰς δύο ὑπὸ συζήτησιν ἐπιγραφάς. Εἰς τὴν 618 μεταξὺ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπελευθέρου κατ' ὀνομαστικὴν καὶ τοῦ ἀπελευθερώσαντος κατ' αἰ-

1. Εἰς τὸν στίχ. 18 ν' ἀναγνωσθῇ!... τὴν θεραπίνῃ κλπ. διότι ἐσώθη ἡ φπολῆξις τῆς ἄνω γραμμῆς τοῦ Τ. Ὁμοίως εἰς τὸν στίχ. 26! - - -ς Ἀγατ- -,- ὅπου ἡ σωθεῖσα ἰχνωδὴς ὁριζοντία κεραία ἀνήκει ἀναμφιμόλως εἰς Τ, ὡς παρετήρησε ἤδη ὁ ,- Η, 37(1913) 500.

τιατικήν μεσολαβεῖ ἡ πρόθεσις κατά, θρᾶ ψλλος κατά τάν Νικέος (= κατά τάν Νικέος ἀπελευθέρωσιν, Δα ,477-8). Ὑπάρχουν ὅμως εἰς τήν ἐπιγραφήν ταύτην καί ὀνόματα ἁπλῶς παρατιθέμενα, τό πρῶτον κατ' ὄνομαστικήν καί τό ἑπόμενον κατά γενικήν, ὅπου πρέπει νά νοηθῇ τό οὐσιαστικόν ἀπελεύθερος, ὅπερ ἀπαντᾶ καί εἰς ἄλλας ἐπιγραφάς (Δ .477-4.

Υ

Ἔχοντες ἤδη ἐν τῷ συνόλῳ του ὑπ' ὄψει τό μέχρι τοῦδε σωθέν ἐπιγραφικόν ὑλικόν παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις τήν ὑπάρχουσαν διαφοράν ὡς πρός τόν τρόπον τῆς δηλώσεως τῆς σχέσεως τοῦ ἀπελευθέρου πρός τόν πρῶτον κύριόν του, ἥτις δύναται νά συνοψισθῇ εἰς τάς ἑπομένας κατηγορίας:

1) Τό ὄνομα τοῦ ἀπελευθέρου τίθεται κατ' ὀνομαστικήν[1] καί ἀκολουθεῖ τοῦ κυρίου του κατά γενικήν μεσολαβοῦντος τοῦ συντομογραφικοῦ συμβόλου ΑΕ (ἡμετέρα ἐπιγραφή ἡ ἐν 16, ΙΥ 530 καί ἡ παρά ,Β Η, 33(1900) 455-6).

2) Μεταξύ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπελευθέρου καί τοῦ κυρίου του ἐκφερομένου καί τοῦ μέν καί τοῦ δέ κατά τήν αὐτήν πτῶσιν ὡς καί προηγουμένως, μεσολαβεῖ τό σύμβολον (ἐπιγραφή).

3) Ἄνευ οὐδενός συμβόλου τό ὄνομα τοῦ ἀπελευθέρου κατ' αὐτιατικήν καί μετ' αὐτό κατ' ὀνομαστικήν τό ὄνομα τοῦ ἀπελευθερώσαντος (16, ΙΥ. 528 καί 529).

4) Ἁπλῆ παράθεσις τοῦ ἀπελευθέρου κατ' ὀνομαστικήν καί ἀκολούθως τοῦ ἀπελευθερώσαντος κατά γενικήν (16, ΙΥ 618).

5) Κατ' ὀνομαστικήν ὁ ἀπελεύθερος καί ὁ ἀπελευθερώσας κατά γενικήν μεσολαβούσης τῆς φράσεως κατά τάν (ἡ αὐτή ἐπιγρα-

1. Τήν ὀνομαστικήν πτῶσιν τῶν ὀνομάτων τούτων ἐν ἀναφορᾷ πρός τό εἰσαγωγικόν ἀνώγραφον ( )ἑρμηνεύει ὁ ἐν. σελ. 149-50 (λογικά ὑποκείμενα) παραπέμπων καί εἰς ἄλλας ἐπιγραφάς.

φή 618).

Ἡ ποικιλία αὕτη τῶν ἀπελευθερικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Ἄργους, ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν μεταξύ των ἐξ ἄλλων τόπων πολυπληθῶν ὁμοίων ἐπιγραφῶν, τάς ὁποίας χαρακτηρίζει μεγαλυτέρα ἑνότης καί ὁμοιομορφία.

Ἄλλη ποικιλία διακριτική τῶν ἐπιγραφῶν τούτων τοῦ Ἄργους εἶναι καί ἡ σχετιζομένη πρός τούς διαφόρους προσδιορισμούς τούς συνοδεύοντας τό ὄνομα τοῦ ἀπελευθερώσαντος. Οὕτω εἰς τήν ἡμετέραν καί τήν τοῦ τό ὄνομα τοῦ κυρίου συνοδεύεται ὑπό ἑνάρθρου πατρωνυμικῆς γενικῆς. Εἰς τήν ἐν 16, IY 530 καί εἰς τό εἰσαγωγικόν ἀνάγραφον τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς τοῦ μετά τό ὄνομα τοῦ ἀπελευθερώσαντος ἀκολουθεῖ ὄνομα φατρίας, καθ' ἑνικόν μέν ἀριθμόν, ὅταν πρόκειται περί ὀνόματος ἀνδρικοῦ καί κατά πληθυντικόν, ὅταν πρόκειται περί γυναικείου. Ὅμοια φρατρωνυμικά ὑπάρχουν καί εἰς τήν ἐν 16, IY 529 ἀπελευθερικήν ἐπιγραφήν (πρβλ. καί ,Β Η, 33 (1909)184 ὑποσ. καί 37(1913)300).[1] Εἰς τάς λοιπάς οὐδείς πατρωνυμικός ἤ ἄλλος προσδιορισμός ὑπάρχει.

Αἱ διαφοραί αὗται ἀσφαλῶς δέν ὀφείλονται εἰς οὐσιαστικά αἴτια, ἀλλ' ἀποτελοῦν τυπικήν ποικιλίαν, δυνάμενην ἴσως νά σχετισθῇ καί τάς πρός ποικίλης προσεύσεως ὁμάδας ξένων τῶν ἐγκατεστημένων κατά τόν Β' π.Χ. αἰ. εἰς τό Ἄργος.

Διά τήν διτυπίαν τῶν ὀνομάτων τῶν φρατριῶν θεωρῶ πιθανήν τήν κάτωθι ἑρμηνείαν. Διά τ' ἀρσενικά ὀνόματα ὁ ἑνικός τύπος τοῦ

---

1. Ὀνόματα φρατριῶν τοῦ Ἄργους ὑπάρχουν καί εἰς ἄλλας ἐπιγραφάς. Τά μέχρι τοῦδε γνωστά συνεκεντρώθησαν, ὡς ἤδη καί ἀνωτέρω (6.—)ἐλέχθη, ὑπό τοῦ τό Β Η, 33(1909)182 ἑξ. καί Μ ,44(1916)56 καί ὑπό τοῦ ,ἔνθ' ἀνωτ. 476 ἑξ, πρβλ. καί ἐν ,(ς.6) 3(1938)125.

φρατρωνύμου καί φυσικός καί σύμφωνος πρός τό ἀκουστικόν αἴσθημα ,π.χ. Ἀριστέων Ἀριστίωνος Δ ωριά δ αξ (ἐπιγραφή ,στίχ.4). Ὁμοίως κανονικῶς εἰς τήν γενικήν: Δαμοσθένεος τοῦ Νικουράκος Παιονίδα (Β Η, 33(1909) 175 καί 487 στίχ. 5-7). Ἐκεῖ εἰς τόν πληθυντ. ἀριθμόν προκειμένου περί περισσοτέρων προσώπων! γροφέων δε θερσαγόρου τοῦ / Νικοφάεος,φιλοκλέος τοῦ/ Ξενοφάντου Δμαιππιδᾶν (αὐτόυι στίχ.10-12).

Τοῦτο ὅμως ἦτο δύσκολον νά ἐφαρμοσθῇ καί εἰς τάς γνωστάς, δι' ὅ ἐτέθη πλησίον αὐτῶν τό ὄνομα τῆς φατρίας κατ' ὀνομαστικήν πληθυντικοῦ. Κατά τήν ἀνάγνωσιν ὅμως δέν πρέπει νά λαμμαανεται τό θηλ.ὄνομα μετά τοῦ ἑπομένου φρατρωνυμικοῦ ἐν συνεχείᾳ συνεκφωνούμενον,ὡς εἰς ἀντίστοιχα ἀρσενικά,ἀλλά κεχωρισμένως διά κόμμα ος,π.χ. φαηνᾶς, Δαμοιτάδας (ἥτις ἀνήκει δηλ. εἰς τήν φρατρίαν τῶν Δαμοι/αδῶν)16,IX 530 φιλονίκας, Σμιρείδας, αὐτόθι,στίχ.13 ,κλπ. Ἀποτελεῖ καί ὁ τρόπος οὗτος εἶδος συντομογραφικῆς ἀναγραφῆς.

Ἀνεξήγητος μένει ἡ ἐν στίχῳ 8 τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἐξαίρεσις Ε Αἴσχρωνος, Πωλαθέυς,εἰς τήν ὁποίαν ἔχομεν κατά πληθυντικόν τό φρατρωνυμικόν κατόπιν ὀνόματος ἀρσενικοῦ γένους. Ἡ ἐξαίρεσις αὕτη ἐτονίσθη ἤδη ὑπό τοῦ

---

1. Ὀνόματα φατριῶν τοῦ Ἄργους ὑπάρχουν καί εἰς ἄλλας ἐπιγραφάς. Τά μέχρι τοῦδε γνωσταί συνεκεντρώθησαν,ὡς ἤδη καί ἀνωτέρω (σ. —) ἐλέχθη ὑπό τοῦ ἐν Β Η, 33 (1909) 182 ἐξ καί .44(1916)56 καί ὑπό τοῦ , ἔνθ' ἀνωτ. 476 ἐξ. πρμλ. καί ἐν ,(6) 8 (1938) 125.

./.

καὶ τοῦ ,ὅστις φρονεῖ,ὅτι ἐχαράχθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ θηλυκά (469). Νομίζω πιθανότερον,ὅτι ὁ χαράκτης ἢ ὁ ἀναγραφεὺς ἠθέλησε ν'ἀποφύγῃ τὸν ἴσως οὐχὶ ἐν χρήσει ἐνικὸν τοῦ ὀνόματος,ἐὰν δὲν πρόκειται περὶ σφάλματος, ὀφειλομένου εἰς ψυχολογικὴν σύγχυσιν.

Τὸ ζήτημα τώρα εἶναι,ποίαν τάξιν ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Ἄργους συνοδεύουν τὰ φρατρωνυμικά. Ὅτι προσδιορίζουν ὀνόματα Ἀργείων πολιτῶν, εἶναι ἔξω πάσης ἀμφιβολίας. Οἱ ἱερομνάμονες τῆς Ἥρας οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὰ τῆς ἐν 16, ΙΧ 530 ἐπιγραφῆς,τῆς τοῦ ,ὡς καὶ ἐν 16, ΙΧ 517 δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦσαν ξένοι, ὁμοίως καὶ οἱ ἀξιωματοῦχοι τῆς ἐν ᾳ Η, 33(1909) 192 ἑξ. ἐπιγραφῆς, οἵτινες δηλοῦντα μὲ τοιαῦτα ὀνόματα. καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, οἱ ἀναγραφόμενοι μὲ τὸ φρατρωνυμικὸν των θὰ ἦσαν ἐπιφανέστεροι πολῖται,εὐγενεῖς, ἀνήκοντες εἰς παλαιὰ ἰσχυρὰ γένη καὶ ἡ προσθήκη τῆς φρατρίας εἰς τ'ὄνομά των ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τιμητικὸν τίτλον. Εἶναι δὲ πολὺ ἡ μνεία αὐτὴ διὰ τὸν χαρακτηρισμόν των, τόσον ὥστε εἰς τὴν ἐν 16, ΙΧ 530 ἐπιγραφὴν νὰ παραλείπεται καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός. Τὴν ἐκδοχὴν ταύτην, ὅτι πρόκειται περὶ ἐπισημοτέρων πολιτῶν ἢ πολιτίδων, ὅπου γίνεται λόγος περὶ γυναικῶν,ἀποδεικνύει ὁ στίχ. 9 τῆς ἐν λόγῳ ἐπιγραφῆς, ὅπου ὁ Ἄρχις,αὐτὸς μόνος μεταξὺ ἄλλων οἱ ὁποῖοι φέρουν φρατρώνυμον, δηλοῦται

---

1. Κατ' ἀνάλογον τρόπον ἔχομεν δήλωσιν ὀνομάτων γενῶν καὶ πολιτῶν γενικῶς ἀνηκόντων εἰς εὐγενεστέρας ὁμάδας εἰς φρατριακὰς ἐπιγραφὰς τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Χίου, .

. . (- 6) 7 (1937) 45 ἑξ καὶ 65.

ἁπλῶς ὡς Ἀρ̄γειδος ( ), ἄνευ φρατρωνυμικοῦ, καθὼς καὶ ὁ 14, ὅπου ῥητῶς ἀναγράφεται ἡ ἐθνικότης τῆς Θεοδοσίας ὡς Ἐωμαίας, καὶ ὁ 15, ὅπου ὁ Ἀγάθων χαρακτηρίζεται ὡς ἐν Ἄργει κ(ατοικῶν).[1]

Εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν τοιαύτην ὑψηλὴν διάκρισιν δὲν ἔχομεν. Οἱ ἀπελευθεροῦντες εἶναι δύο εἰδῶν, Ἀργεῖοι πολῖται ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐν Ἄργει κ(ατοικοῦντες), μέτοικοι πιθανώτατα καὶ ἀπελεύθεροι. Εἰς τὰς λοιπὰς μνημονευθείσας ἐπιγραφὰς δὲν ἔχομεν στοιχεῖα διὰ νὰ προβῶμεν εἰς τὴν διάκρισιν κατηγοριῶν κατοίκων. Ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς προκύπτει, ὅτι οἱ ξένοι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Ἀεγείους εἶναι ἀριθμητοί· 9 ἐν Ἄργει κ(ατοικοῦντες) ἔναντι 11 Ἀργείων πολιτῶν καὶ 10 ὀνόματα κολοβὰ ἢ δυσδιάγνωστα ὡς πρὸς τὴν λεπτομέρειαν ταύτην. Ἀντιθέτως ἐν 16, IX 430 ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι πολὺ μικρά· 2 μόνον ξένοι ἔναντι 11 τοὐλάχιστον πολιτῶν δηλουμένων διὰ φρατρωνύμου, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐν στίχ. 9 Ἄρχιδος. Γενικῶς οἱ ξένοι φαίνεται νὰ ἦσαν ὀλιγοί ἐν Ἄργει, ὅπερ ἄλλως εὔλογον προκύπτει ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῆς σημασίας τῆς πόλεως.

Ὁ πληθωρισμὸς τῶν ἀπελευθερουσῶν γυναικῶν εἰς τὰς

---

1. Εἰς τὸν στίχ. 21 νὰ εἶναι ε ερηάδα ἢ ε λεοδαΐδα, ὅπως ὑποθέτει καὶ ὁ (468); Ὁ ἑπόμενος στίχος δὲν εἶναι πολὺ σαφής, ἢ ἔχομεν εἰς αὐτὸν ὄνομα θηλυκὸν καὶ ἐν συνεχείᾳ ὄνομα φρατρίας (Διοδωρ ίδας;), ἢ ὄνομα γυναικὸς ἀπελευθερούσης, χωρὶς τὴν δήλωσιν γένους ἢ πατρωνυμικοῦ, ὁπότε τὸ ἑπόμενον ὄνομα θὰ εἶναι δρίλων, Διόδωρος ἢ διοδώρα.

ἀπελευθερικᾶς ἐπιγραφᾶς τοῦ Ἄργους[1] δέν πρέπει νά μᾶς ξενίζη, ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τήν σχετικήν ἐλευθερίαν, τῆς ὁποίας ἄχαιρον αἱ γυναῖκες εἰς δωρικά πολιτεύματα. Τό γεγονός ἀκόμη δύναται νά ἑρμηνευθῆ καί ἀπό τά λεπτά αἰσθήματα καί τήν ἔμφυτον ῥοπήν πρός τήν φιλανθρωπίαν τῆς γυναικείας ψυχῆς.

Οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τάς ἐπιγραφάς τοῦ Ἄργους ἀπελεύθεροι φαίνεται ὅτι προέρχονται κατά τό πλεῖστον ἐκ δούλων γεννηθέντων ἐν τῇ οἰκίᾳ (οἰκογενῶν, ἐνδογενῶν, ἐγγενῶν, θρεπτῶν), ὡς δύναται νά συναχθῆ καί ἐκ τοῦ τύπου τῶν ὀνομάτων των. Οἱ τοιοῦτοι δοῦλοι ἦτο ἐπόμενον νά προκαλοῦν τήν συμπάθειαν τῶν κυρίων των πρός ἀπελευθέρωσιν περισσότερον ἀπό τούς ἄλλους, τούς προσφάτως καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἀποκτηθέντας (μλ. καί ,2 σ.).

ΥΙ

Ἡ ἀρχή καί εἰς τήν ἡμετέραν ἐπιγραφήν θά ἦτο ἀναμφιβόλως παραπλησία πρός τό τῆς ἐπιγραφῆς καί τῆς ἐν 16 ΙΥ 430, μετ' ἀσφαλείας συμπληρουμένης ὡς πρός τά χάσματα τοῦ μέρους τούτου ἐκ τῆς πρώτης (,147 ὑποσ. 8).

Ὁ ὀρθῶς ἤδη καθώρισε τό πνεῦμα τῶν ἐπιγραφῶν

---

1. Ἐσώθησαν 12 ἤ 13 τοιαῦτα ὀνόματα γυναικῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ, 13 ἤ 14 ἐν τῇ τοῦ ,4 τούλάχιστον ἐν 16 ΙΥ 529, 7 ἐν τῇ αὐτόθι 530. Ἐν 16, ΙΥ, ΙΥ 528 καί 618 δέν δύναται τίποτε θετικόν νά συναχθῆ.

Περί τῶν ἀπελευθερουσῶν γυναικῶν καί ὁ ,179.

τούτων ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἀναγράφου των, ὅτι πρόκειται περί ἀπελευθερωθέντων δούλων, οἵτινες " ὥρισαν ἐγγυητάς διά τήν πληρωμήν μιᾶς φιάλης " (σ.148)[1] ἤ μᾶλλον, ὡς ῥητῶς ἀναφέρει ἡ ἐπιγραφή, διά τό ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας μιᾶς φιάλης. Τό ἄλλο ποσόν φαίνεται, ὅτι θά εἶχε καταβληθῆ ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει. Περί ἀργυρῶν φιαλῶν ἀξίας 100 δραχμῶν ὁμιλοῦν αἱ γνωσταί ἐπιγραφαί τῶν ἐξελευθερικῶν φιαλῶν ἀπό τήν Ἀκρόπολιν (Το ,Β Αρ 8 (1901-2) 197 ἑξ καί ἰδίᾳ 211 ἑξ) καί ἀπό τήν Δῆλον, ὁμοίως δέ καί ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα ἀπό τό Ἡραῖον (ω Π, 33 (1909) 455-6). φιάλη ἀργυρᾶ ἀναφέρεται καί ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Δημητριάδος (1 6, I Κ 2 1126 ,πρλ. καί ,233).

Ὁ (451 ἑξ) ἐπιχειρεῖ νά ἑρμηνεύσῃ τήν ἡμασίαν τῶν φιαλῶν τούτων ἀναφερόμενος εἰς καλαιά ἔθιρα, μεταξύ , τῶν ὁποίων καί εἰς στίχος τοῦ Ὁμήρου[2], καί ἡ ἰδέα του δέν φαίνεται κακή. Πιθανῶς ἡ συνήθεια τῆς ἀφιερώσεως ὑπό τοῦ

---

1. Ἀπαράδεκτος μόνον εἶναι ὁ ἰσχυρισμός τοῦ : "

Ἐπίσης τό ΑΕ δέν εἶναι δυνατόν νά ἐμφανίζῃ τήν μορφήν ταύτην κατά σφαλεράν χάραξιν ἀντί τοῦ ὀρθοῦ ΑΕ, ὡς παραδέχεται. Ἡ τελευταία αὕτη μορφή ἡ ἀπαντῶσα δίς εἰς τήν ἡμετέραν ἐπιγραφήν μόνον (στίχ. 6 καί 9) δέν ἐνισχύει τήν γνώμην τοῦ , ἀφοῦ ἀποτελεῖ σπανίαν ἐξαίρεσιν μεταξύ τοῦ ἄλλου ὁμοιομόρφου πλήθους τῶν ΑΕ ὀφειλομένην, ὡς ἐτονίσθη ἤδη ἀνωτέρω (σ.—), εἰς τήν παραπλάνησιν τοῦ χαράκτου ἐκ τοῦ συχνοτάτου ἐν τῇ ἐπιγραφῇ συνωγράμμου Ε.

2. " Αἴ κε πόθι ἀεύς / δώῃ ἐπουρανίοισι θεοῖς αἰειγενέτησι/ κρητῆρα στήσασθαι ἐλεύθερον ἐν μεγάροισιν", Ζ 526-8. Οἱ στίχοι οὗτος, ὡς ἤδη παρετήρησε ὁ Ε , III 293, δέν δηλοῦν τίποτε ἄλλο παρά τήν εὐμενίαν καί τάς

./.

ἀπελευθερουμένου δούλου ἀργυρᾶς φιάλης ἢ τοῦ ἀντιστοίχου ποσοῦ χρημάτων, ὡς φαίνεται νὰ συμβαίνῃ διὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ καὶ τὰς ἄλλας ὁμοίας μὲ αὐτήν.

Ἐκ τοῦ Ἡραίου ἀπεκρυσταλλώθη εἰς τὸν τύπον τοῦτον ἀπό κάποιο τᾶμα καὶ εὐχὴν εἰς τοὺς θεούς, τόσον ἔμφυτον καὶ συνήθη εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, προκειμένου μάλιστα περὶ σημαντικωτάτης ζωῆς γονάτων[1], οἷον ἦτο καὶ διὰ τοὺς δούλους ἡ ἀπελευθέρωσις. Ἕκαστος δοῦλος δηλ., ποθῶν διακαῶς νὰ γίνῃ ἐλεύθερος, ἔλαμβανε τὴν ἀπόφασιν ν' ἀφιερώσῃ εἰς τὴν ἰσχυρὰν θεότητα τοῦ τόπου ἢ τοὺς θεοὺς γενικῶς, ἀργυρᾶν φιάλην εἰς ἐκδήλωσιν χάριτος καὶ εὐγνωμοσύνης, ἐὰν ἐξεπληρώνετο ἡ ἐπιθυμία του. Τὸ ἔθιμον θὰ εἶχε βεβαίως σχέσιν ἐν τῇ ἀρχῇ του πρὸς καθιερωμένας σπονδὰς τελουμένας ὑπὸ τοῦ ἀπελευθερουμένου ἢ τοῦ κυρίου του ἢ ἀκόμη καὶ πρὸς εὐωχίαν ἐπ' ἐυκαιρίᾳ τοῦ χαρμοσύνου γεγονότος, τῶν ὁποίων κυριώτερον μέσον ἦτο ἡ ἀποσυμβολισθεῖσα σὺν τῷ χρόνῳ φιάλη.[2] Ὁ τύπος οὗτος ἦτο ἑπόμενον σὺν τῷ χρόνῳ ν' ἁπλοποιηθῇ καὶ ἀντὶ πραγματικῶς φιάλης νὰ κατατίθεται εἰς τὸ ἱερὸν ὑπὸ τοῦ ἀπελευθερουμένου ποσὸν χρημάτων ἴσον

εὐχαριστηρίους σπονδὰς πρὸς τοὺς θεοὺς διὰ τὴν κερδηθεῖσαν ἐλευθερίαν. Ἀναλογοῦν παράδειγμα ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς Ἰδαίους: "Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι", Ψαλμ. 116, 13. πρβλ. καὶ καὶ αὐτόθι.

1. Τέτοιο τὸ νόημα καὶ τῶν ἀνωτέρω στίχων τοῦ Ὁμήρου. πρβλ. καὶ ,475.

2. Τοιαῦται συνήθειαι σχετικαὶ μὲ τὴν πρᾶξιν τῆς ἀπελευθερώσεως ὑπῆρχον πολλαὶ παραλλάσσουσαι κατὰ περιοχάς. Συγκεκριμένως ἐκ τοῦ Ἄργους γνωρίζομεν μίαν, παραδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου:

" ἐλεύθερον ὕδωρ ἐν Ἄργει ἀπὸ τῆς συναγαίας πίνουσι κρήνης οἱ ἐλευθερούμενοι τῶν οἰκετῶν, διὰ τὸ καὶ τὸν Κέρβερον κύνα ταύτῃ διαδρᾶναι καὶ ἐλευθερωθῆναι ", πρβλ. καὶ Παππαδά-

πρός τήν ἀξίαν της.

XII

Ἐν ματαιοκλείδι διά τήν μορφήν τῶν συντομογραφικῶν σημείων τῶν ἀπελευθερικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Ἄργους δύναται νά παρατηρηθῆ, ὅτι δεικνύουν ταῦτα ἱκανήν ψυχολογικήν προσοχήν. Οὕτω τό ΑΕ ἀποτελεῖται ἀπό τό ἀρχικόν τῆς μετοχῆς γ(ενόμενος) καί τό πρῶτον καί τρίτον γράμμα τοῦ ἐπιθέτου ἀπελεύθερος, ἅτινα συνδυαζόμενα σχηματίζουν ἁρμονικόν συντομογραφικόν σύνολον καί συγχρόνως μίαν ἐκφραστικόν, ἰδίᾳ ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ τονιζομένου Ε, παρά τήν ἔλλειψιν τοῦ Π. Τῶν ἰδιοτήτων τούτων δέν στερεῖται καί ἡ ἁπλουστέρα μορφή τοῦ συντομογραφήματος[1].

Ἡ αὐτή καλαισθητική ἐπιμέλεια καί ἐκφραστική δύναμις ὑπάρχουν καί εἰς τό . Εἰς τό ἡ φαντασία μου ἐπιμένει νά μ' λέπῃ μέ τήν λοξήν ἤ τοξοειδῆ γραμμήν τοῦ Γ ρόν σχηματισμόν ἑνός Ρ, ὁμοίως καί εἰς τό τόν σχηματισμόν ἑνός πλαγίου Α διά τῆς ὁμοίας εἰκόνας ἤ τοξοειδοῦς διασκελοῦς γραμμῆς[2]. Δέν δύναμαι ὅμως νά βεβαιώσω, ἐν ὀφείλωνται ταῦτα εἰς σκόπιμον ἐπιδίωξιν, διά νά ἐνισχυθῆ ἡ σαφήνεια καί ἡ ἁρμονία

κιν. Ἀρχ. Δελτ. 1916, 253, ὅπου ἀντί συναγείας ὑπάρχει ἡ ἀναγνωσις τοῦ Κυνάδρας. Ὁ Παππαδάκις ὑποθέτει Κυναδ(ε)τίας. Τά ὀνόματα ταῦτα ἐν σχέσει πρός τό ἐπίθετον τοῦ Ἡρακλέους Κυνάδας, γνωστόν ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Πιερίας. Παραπλήσιον ἔθιμον ὑπῆρχε καί ἐν Ἀθήναις. Ἀλλαχοῦ πάλιν, ὡς εἰς τήν Σπάρτην, ἐστεφάνωνον τούς ἀπελευθερουμένους περιάγοντες αὐτούς ἀνά τήν πόλιν καί τούς ναούς τῶν θεῶν (,253).

1. Βλ. τήν γενομένην ἀνωτέρω (σ. —) περί αὐτοῦ συζήτησιν.

σιδηρογική δύναμις τοῦ συντομογραφήματος περισσότερον, ἢ προέκυψαν τυχαίως ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν γραμμῶν τούτων, εἰς τάς ὁποίας φαίνεται νά ἐνυπάρχῃ σημασία συντομογραφική, ὅπως συμβαίνει καί εἰς ἄλλας ἐπιγραφάς, εἰς τά ἐπί παπύρων κείμενα καί εἰς τά χειρόγραφα κατόπιν κατά τούς βυζαντινούς χρόνους.[3] Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς ἀληθείας ἢ μή τῆς φαντασιοδοξίας μου ταύτης, αἱ αὐταί ἀρεταί χαρακτηρίζουν καί τά δύο ταῦτα σημεῖα, αἱ ὁποῖαι κατά τά προηγούμενα, ὡς γίνεται ἰδία φανερόν ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ εἰς τό .

Χρῆστος Ν. Πέτρου -Μεσογείτης

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

---

2. Τοξοειδῆ γραμμήν ἀντί λοξῆς εὐθείας φέρει τό τῶν στίχ. 10, 12, 13, 14, 22 καί τό τοῦ στίχ. 18. Ἡ διαφορά αὕτη δέν ἔχει λόγον ἄλλον ἀπό τοῦ λιθουργοῦ τήν ἰδιοτροπίαν.

3. Ἀντ. Σιγάλα, Ἱστορία τῆς Ἑλλην. γραφῆς, 206 ἑξ, καί ἰδία 298. , . ἰδία 6.273